

Jiyan

Kovara Yekitiya Jinên Kurdistan - Kurdische Frauenzeitschrift

Hejmar: 8, Heziran 1993, Bha: 2 DM

okuyucu mektupları * okuyucu mektupları * okuyucu mektupları * okuyucu

KÜRT KADINLARI ÇOCUKLARINA KÜRTÇEYİ ÖĞRETMELİDİRLER

MÉRIVAN/Köln

Sayın Jiyan Redaksiyonu'na,

Elime geçen bütün sayıları okuyor ve sabırsızlıkla diğer çıkacak sayıları bekliyorum. Sizlere bir öneride bulunmadan geçmiyordum. Derginiz, Kürt halkının sesini ve özellikle Kürt kadınlarının sesini duyurmada önemli görevler üstlenmiştir. Şimdiye kadar Almanya'da bizzat Kürt kadınları tarafından çıkarılan tek dergidir. 3-4 ayda çıkarıldığını JİYAN'ı iki aya indirmeniz mümkün mü? Çünkü o zaman bir çok haber güncelliğini yitirmiş olur.

JİYAN okuyucularına geçen yaz dönemi-ne ait olan bir anımı anlatmak istiyorum. İzinde, ilk defa Elazığ'a gidiyordum. Elazığ'a yaklaşıp uçaktan inildiğim Fırat nehri, yeşillikler arasında akıyor ve dağların arasında kaybolup gidiyordu. Bu, Elazığ'a daha güzel bir görünüm veriyordu.

O zamanlar iki yaşında olan oğlumla birlikte bu yolculuğu yapıyorduk. Zira, oğlumun ülkesini ve akrabalarını tanımaması istiyordum. Oğlum doğduğundan beri, kendisiyle Kürtçe konuşuyor ve ana dilini iyi öğrenmesi için çaba sarfediyordum. Girmeden, oğlumun Elazığ'da Kürtçeyi daha iyi öğreneceğini düşünüyordum.

Ankara'dan aktarmalı olarak Elazığ uçağına bindim. Yanıma orta yaşlı bir bayan oturdum. Biraz sohbet ettikten sonra, kendisinin bir Türk memurunun hanımı olduğunu öğrendim. Bu arada oğlumla da Kürtçe konuşuyordum. Bu Türk bayan bir ara "Siz herhalde beyinizle birlikte, oğlunuzla Almanca konuşuyorsunuz, çünkü çocuğunuz hiç Türkçe bilmiyor" deyince önce şaşırıp ve evet dedim. Ama kalemde bir soru işareti oluştu. Kürtlerin çoğunlukta yaşadığı bir bölgede oturan birisinin, Kürtçe'nin konuşulduğunu bilmemesi ve Almanca zannetmesi!

Elazığ'da kaldığım zaman içerisinde, Türk hükümetinin, asimilasyon politikasının bu bölgede büyük oranda etkili olduğunu gördüm. Özellikle kadınlar, Türkçeyi iyi bildikleri halde, çocuklarıyla Türkçe konuşmaya kendilerini zorluyorlar. Kırsal kesimde kendi aralarında Kürtçe konuşan kadınlar, yine çocuklarıyla Türkçe konuşmaktalar.

Kaldığım mahallenin çocukları, oğlumun sadece Kürtçe konuştuğunu öğrenmişlerdi. Onu uzaktan gördüklerinde "Wara Wara" diye bağırıyorlardı.

Bir gün, taksiyle bir yere giderken şoför, kendisi de Kürt olmasına rağmen, ne desin, "Siz bu çocukla niye Kürtçe konuşuyorsunuz, büyüdüğünde aklını unutup (Türkçüğü kazanıyor) Kürdüm diyecek". Arabada bulunan bizler de, "Peki bu çocuk Kürt değil de, ya nedir?" diye bağırarak.

Türk hükümetinin baskıları ve yıllardır yürüttüğü asimilasyon politikasının halkımızı, aklını bile inkar edecek duruma getirmesi, kadınların Türkçe konuşmak için kendileri zorlaması çok üzücü bir olay. Tabii ki bu davranışlarının arkasında korku, hapis, işkence ve aşağılanma korkusunun yattığını bilincindedim. Ama buna rağmen mücadele vermemiz gerekiyor. Hiç kimsenin, hiç bir iktidarın, ne kadar güçlü olursa olsun, dilimizi bize yasaklayamaz. Resmi dairelerde, işyerlerinde ve okullarda Kürtçe'nin kullanımına yasak, ama bizler en azından evlerimizde Kürtçeyi ko-

nuşabilmeliyiz. Burada en büyük görev de kadınlara düşüyor, çünkü büyük bir oranda onlar çocuklarının gelişimini etkileyebiliyorlar. Ayrıca Almanya'da yaşayan Kürtleri de, bazı eleştirilerimi bu dergi aracılığıyla iletmek istiyorum. Kürt halkı, dil ve kültürü üzerinde baskı ve zorbalığın olmadığı bir ülkede, neden kendi aramızda ve özellikle çocuklarımızla Kürtçe konuşmuyoruz? Eğer kendimiz senelerin getirdiği baskılar yüzünden Kürtçeyi yeterince bilmiyorsak, o zaman öğrenmek için burada hiç bir engel yok. Yeter ki, her birimiz bu konuda duvarde bulunalım. Benim için bir anne-babanın çocuğuna Kürtçe isim koymasının yeterli değil. Çocuğumuzun Kürtçe ismi var ama, bir tek kelime Kürtçe bilmiyor. Bu nedenle ülkede olsun, yurtdışında olsun, biz kadınların bu konuda daha duyarlı ve mücadeleci olması gerekiyor.

UTANMA BİLMİYEN NANKÖR DÜNYA...

Several Çelik/Bochum

Hergün ülkem ve insanlarıyla ilgili sohbet konuşmalarını dinliyorum. Konuşmaların ardından, hep dünyanın haksızlıklarını en çok uyguladığı bir ülkenin insanı olduğum gerçeğine varıyorum. Üvey ana, üvey evlat sözcükleri genellikle olumsuz anlamda kullanılır, ama istisnalar da kalıplar bozamaz. İşte ben de, dünyanın üvey evlatları olduğumuz düşüncesinde olanlardan ve bu kaderin değişmesini isteyen biriyim. Hep ezilmiş, çifte standart uygulanmış, çıkarlar için bir kenara atılmış, her zaman dikkatli davranmak zorunda kalmış bir ülkenin kadınıyım.

Dünyayı yönetenlerin, çıkarlarını ön plana çıkararak politika yapanların, Kürt halkının çektiği göremezlikten gelmesine çok kızzıyorum. Hatta, bazen onların Allah olduğuna bile inanıyorum. Küçüklüğümde beni bana, Allahın bilerek insanlara ceza vermediğini, kötülüklere karşı haksızlıkların dümanı ve darda kalanların yardımına koşan, görünmez, ama güçlü varlık olduğu anladım ve ben buna inandım. Çok şükür müslümanım da. Bu hiç bir gerçeği görmeme engel olamıyor.

Allah Kürtleri bilerek cezalandıramaz, bir ülkenin çektiklerini görmemesine, dayınmasına da olarak yok! O halde bana bu kadere layık görülenler, benim halkıma bir politika dayatıyor ve bunu kabul etmem için, dini duyguların da dahil, her şey bana karşı kullanılıyor. Bu konuda doğru politika kullananlar, başarıya ulaşır. Ve ben bu konuda kadın olarak sizleri ve gerçeklerden taviz vermeme tavırınız, takdir ediyorum.

Kürt kadını haksızlığa karşı olmalı, eleştiremeli, günlük politikaların eğri yönünü görmelidir. Toplum, doğruyu savunanı belli bir zaman dilimi için reddetse bile, sonuçta namuslu ve doğruyu savunan kazanır. Bunun yanında, bir de onur ve insanlık yer alır. Bazı küçük itibarları için kendini satan insanların düşündükçe -ki burada kendini beden olarak satanlar da kast ediyorum- sizlerin bu mücadeleye katılmamızda, ne kadar onurlu bir yolu seçtiğinizi takdir etmem ve duyduğum saygıyı, övücü dile getirmem gerekirdi. Dünya, özellikle Avrupa düşünce değerleri, insanı çok değiştiriyor; sanki Avrupa'da doğma büyüme sanıyorsun kendini, çektiğinizi unutup, aniden bencil oluyor, hatta, hangi yumurtadan çıktığını ve seni bu duruma düşürenlerin seni nasıl kör ettiğinin farkına bile varamıyorsun.

Oysa para, kariyer ve düşkünlüğün, direnmeden ne üstünlüğü olabilir ki? Aşaklık ve komplekslerle dolu ruhi bir yapıyı, para ve kariyerle doldurmak, yani, maddi üstünlük, geçici bir rahatlama sağlar ve yanında da alçak, onursuz suçlamaları da birlikte getirir. Tüm bu geçici zevklere dudak büküp, ülkemizin onurunu yükselten siz yurtsever kadınlara ülkemizin ihtiyacı çok... Ben de bundan sonra sizlerle ve sizin mücadeleye sonuna kadar destek vereceğime and kıyıyorum.

Ülkemizin yoksul, aç, aşağılanan ama, buna rağmen onurunu koruyan, direnen, dürüst insanların yiğit, temiz kalpli, insansever, cinde varolan başkasıyla paylaşan, saygılı insanlarını düşündükçe gurur duyuyorum. Hiç kimseyi ırkçı zihniyetle rahatsız etmediğimizi, kendi insan haklarımızı istemek kadar doğal bir hak olmayacağını düşünüyorum. Ülkemizin topraklarında özgür yaşama mücadelesi verenleri, derginiz aracılığıyla tekrar selamlıyorum.

JİYAN

Xwedi - Herausgeber: KOMJIN - Yekitiya Jinên Kurdistan / Verband kurdischer Frauen
Navnışan - Adresse: c/o VERAK, Robertstr. 5-7, 5000 Köln 91/B RD

ULUSAL BİRLİK HALKIMIZIN ÖZLEMİDİR

Son bir kaç yıldan beridir, dünyadaki gelişmeler bazen beklenmedik sürprizlerle, bazen de zorunlu olarak değişim göstermektedir. Özellikle uluslararası plandaki kamplaşmanın giderek yerini esnekleşmeye bırakması, Kürt ulusal hareketini de etkilemiş, ulusal birliğin gereğini dayatmıştır.

Geçtiğimiz Mart ayı içinde, PKK'nın yaptığı ateşkes ve diyalog çağrısı da, böylesi bir etkileşimin sonucudur. Tek taraflı da olsa, yapılan ateşkes ve ardından PSK Genel Sekreteri Sayın Kemal Burkay ile PKK Genel Sekreteri Sayın Abdullah Öcalan arasında, Kürt halkının özlemlerini, istemlerini içeren 9 maddelik bir protokolün imzalanması, Kürt halkı için sevinç kaynağı olmuştur. Aslında bu gelişme, gerek Kuzey Kürdistan'lı örgütler ve gerekse çeşitli çevreler için beklenmedik bir gelişmeydi. Bu nedenle de bir sürpriz niteliği de oldu çoğu çevrelerde.

Yıllardır ilişkileri gergin olan bu iki geniş tabanlı Kürt örgütü arasında, böyle olumlu bir diyalogun kurulması, bir kadın hareketi olan örgütümüz KOMJIN tabanında da büyük bir sevinç yaratmıştır. Bu diyalog, her şeyden evvel hem Kürt sorununa barışçı ve demokratik yöntemlerle çözüm bulma fırsatını artırmıştır, hem de Kuzey Kürdistan'lı örgütler arasındaki ilişkilerin sağlıklı gelişmesine ve giderek bir "ulusal cephe"nin oluşmasına olanak yaratmıştır. Bu anlamda oldukça olumlu bir gelişme olarak değerlendiriyoruz.

İlk etapta, bu birlik ve ateşkes sürecinin halkı ne denli etkileyeceği ve ne kadar samimi olunabileceğine dair, kuşkular da duyulmaya başlandı. Kimi çevreler adeta, bunun bir şaka veya her an bozulması beklenen bir oyun olduğu imajını vermek istedi. Bu konuda Türk devletinin tavır anlaşılır gibi de, Türk solundan kimi grupların bundan rahatsız olmaları anlaşılıyor. Ama görüldü ki, ateşkes süreci daha da uzatıldığı gibi, ulusal birliğe doğru ilk adımlar atıldı bile.

Önce PKK-PSK, sonra PKK-PDK-

Hevgirtin arasındaki protokoller, daha sonra da 8 partinin biraraya gelerek, eylem birliği yönünde atılan adımlar, tam aksine, bu birliğe karşı olanların oyununu bozmuştur.

BİRLİK, KÜRT HALKININ ÖZLEMİDİR, İSTEMİDİR; KAÇINILMAZ GEREĞİDİR

Kürt ulusal hareketlerinin biraraya gelişi, başta Kürt devleti olmak üzere, avını kaçıran avcının kızgınlığına düşen bir çok çevre için, bundan sonra da, uykularının kaçmasına neden olabilir. Buna hazırlıklı olmak zorundayız. Özellikle T.C'nin elinden oyuncu alınmış, adeta gafil avlanmıştır. O, yıllardan beri estirdiği devlet terörünü haklı çıkartmak için, ulusal kurtuluş mücadelesi veren bir halkın kendisini savunma, varlığını kanıtlama çabalarını terörize etti. Kürt sorununun barışçıl-demokratik yöntemlerle çözümünün yollarını tıkadı. Böylelikle, dünya kamuoyunda olayı, silahla bastırmanın meşru hakları olduğunu sergilemeye çalıştı.

Ama gelinen süreç, artık Türk devletini köşeye sıkıştırmıştır. Artık haklılık gerekçeleri (kendilerince) kalmamıştır. Yalnız, onların bu gelişmeler karşısında duydukları rahatsızlıklarından dolayı, ortalığı karıştırmak, güvensizlik yaratmak için her türlü yola başvurabileceklerini de gözardı etmemek gerekir.

Nitekim, gerek Newroz kutlamaları döneminde, karşı taraftan gelen barış çağrısına rağmen; askeri birliklerin estirdiği terör, hücumu hazır bekleyen tank ve panzerleri ve halkı provakasyona getirme çabalarına rağmen, karşılık verilmemesi ve gerekse hala köylerin yakılıp yıkılmasına devam edilmesi, Türk Hükümetinin meseleye hala aynı zihniyetle yaklaştığını, silahlı eylemin durmasından rahatsızlık duyduğunu ve bir nevi PKK'ya "silahlı eylem son verme" işareti verdiğini ortaya seriyor. Oysa ki, Türk devletinin, 70 yıllık şiddete dayalı çözüm yolunu bırakıp, mevcut sınırlar içinde halkımızın istemi olan eşitlikçi-adil bir çözüm yoluna baş-

vurması halinde, hem iki halkın kardeşçe birarada yaşamasını, hem de Türkiye demokrasisinin oturtulmasını sağlamış olacaktır.

T.C.'nin 70 yıllık şiddet politikasının, kısa sürede sona ermesi beklenemez. Ancak bu politikanın değişiminin, başta yöneticilerin devlet yapısıyla değişiminin sağlanması için, alt kurumlara görevler düşmektedir. Başta Türk solu olmak üzere, aydınıyla, kadınıyla tüm demokrat ve yurtseverler, Türkiye'de demokrasinin önkoşulu olan "Kürt sorunu"nun adil-eşitlikçi bir temelde çözümü için baskı unsurunu oluşturmalıdır.

Birlik girişimine eleştirel gözle bakan kimi Türk solunun da, artık kalıplaşmış slogancı tavırlarıyla bir yere varılmıyacağı, dünyadaki gelişmelere paralel olarak yeni politikalar üretmenin zorunluğu üzerinde düşünmesi gerekir. Bunu yapamıyorsa, ulusal kurtuluş mücadelesi veren bir halkın ne yapması gerektiği konusunda, yalnızca kendilerinin söz sahibi olduğunu da bilmelidir.

Bunlar Türk kesimine düşen sorumluluklardır. Bu sorumluluklarını yerine getirip getirmemeleri onlara kalmış birşey. Ama biz Kürt örgütlerin, yurtsever insanlarımızı düşen görevler, sorumluluklar çok daha büyüktür. Aynlıklar, Kürt halkına ve ulusal kurtuluş mücadelesine hep zararlar getirmiştir. Yapıcı ve birleştirici olmak, kaçınılmaz bir gereksinimdir.

Kimsenin, tek başına devrim yapamayacağı bilinen olgudur. Hele hele Kürt halkının karşısındaki düşman saflarının çokluğu da düşünülürse, birliğin, birleşmenin, cepheleşmenin önemi daha da iyi anlaşılır. Bu nedenle, tüm yurtsever örgütlerin yanısıra, tek tek bireylerin gücünden dahi yararlanmak ve geniş kapsamlı bir birliğin oluşmasını sağlamada, bizlere düşen sorumlulukların çok daha fazla olduğuna inanıyor ve bu bilinçle, halkımızın ve de sömürgeci güçlerin bu tarihi fırsatı değerlendirmedi gecikmemelerini diliyoruz.

Redaksiyon

Ne Olursa Olsun Kızımı Seneye Okula Göndereceğim!

Diyarbakir muhabirimiz A. Berçem'in Farê köyünde bir Kürt kadınıyla yaptığı röportajı aşağıda sunuyoruz.

JİYAN Redaksiyonu

Sömürge olmanın ve bunun uzantısı olarak ta, az gelişmişliğin yarattığı bir çok sorunlar bütünüdür Kürdistan. Halkı ise bir bütün olarak hor görülmenin, yok sayılmanın tüm acılarını çeker. Ancak Kürdistan'da kadın olmak ta, ayrı bir acı çekme nedenidir: Emegin bir kat daha fazla sömürülür, bir kat daha fazla dışlanırsın toplumdandan. Ve ulusal kimliğinden dolayı bir kat daha fazla tacizlere, horlanmalara uğrarsın. Acıyı, en çok çeken anlatılabilir sığağı sığağına. Bunun üzerine ise diyecek fazla birşey kalamaz bize. Bu yüzden kadın olmanın ne sorunlar içerdiğini, bu sorunları iliklerine kadar yaşayan kadınlardan, Kürt kadınlarından dinlemek lazım...

Diyarbakır'a bağlı Farê köyündeyiz. T.C. kayıtlarında "Güzelköy" diye geçen Farê, 30 hanelik. Topraklı aile sayısı 7... Geriye kalanların ise hiç bir şekilde mal varlıkları yok. Önceleri 100-150 haneden oluşan bu köy, iş olanaklarının yokluğundan dolayı 30'a inmiş. Zaman içinde gelişen göç olayı ya İzmir'de, ya da Diyarbakır'da noktalanmış. Köyde ilkokul olmasına rağmen okuyan çocuk sayısı az. Üç yıldır sağlık ocağı inşaat halinde, hala biteceği yok.

Gülay T. bu köyde yaşıyor. Kürdistan'lı çoğu kadın gibi onun da yaşamı hazin bir öykü. Yaşamını içli içli anlatıyor bize, zaman zaman bizler de hüzünleniyoruz. Ancak fotoğraf çekmemize izin vermeden konuşmamızı sürdürüyoruz. Çünkü bizce, sorunlara çözümler üretmenin yolu, sorunları dolaysız bilmekten, onların farkında olmaktan geçer.

Kaç yaşındasın Gülay, bize kendini tanıtır mısın?

24 yaşındayım. Dicle'ye bağlı Çavlı köyünde doğmuşum. Ben, iki

yaşındayken Dicle'ye taşınmışız. Çavlı köyünde babam karnımızı doyuramıyormuş. İş-güc yok, kendisiyle beraber 5 nüfus. Tutmuş, evi Dicle'ye getirmiş. Araba sürmesini biliyor, taksicilik yapmaya başlamış. Ben 3-4 yaşında iken, annemin üstüne kuma (ikinci eş) getirmiş. O günlerden aklımda kalan, babamın annemi sürekli dövdüğüydü. Annemin üzerine kuma geldikten sonra evin huzuru kalmamıştı. Bir gün, annem evin en küçük çocuğu olduğum için, beni yanına alarak babasının evine gitti. Orada bir kaç gün kaldıktan sonra babama geri gönderdi dedem. Elin çocuğuna bakmazmış... Beni istemiyordu. Aradan bir kaç ay geçtikten sonra annemle babam boşandı.

Bu arada üvey annemin 3 çocuğu olmuştu. Babam, mesleğinden dolayı sürekli dışarıdaydı. Gecedan geceye eve gelirdi. Üvey annem, birgün babama "Ya bu çocukları başından atarsın, ya ben giderim" deyip bizi kapı dışarı ettirdi. Biz 3 kardeş, her birimiz bir yere savrulduk böylece. Ben küçük dayımlara, bir erkek kardeşim amcamların yanına gönderilmiştim. Ablamsa, "yaş gelmiş" denilip kocaya verildi. Kocası kendisinden 35 yaş büyüktü ve kocasının kendisinden başka, 3 karısı vardı. Bir yıl sonra, erkek kardeşim amcamlardan kaçtı. En son duyduğuma göre Antalya'da / garsonluk yapıyormuş. Yıllardır göremedim onu.

Dayımın da iki çocuğu vardı. Yanlarına gönderildiğimde beş yaşlarında ya vardım, ya yoktum. Diyar-

bakır'ın Bağlar semtinde oturuyorlardı. Hiç unutmam, dayım kızını o sene okula yazdıracaktı. Beni de gönderecek diye ne kadar sevinmiştim. Yengem bırakmadı. O gün bugündür okula giden birini gördüğümde içim kan ağlar. Okuma-yazma bilmem.

Yengem bana çok kötü davranırdı. Annemin babamdan ayrılmasını hep çok kötü birşey gibi yüzüme vururdu. Annemin başka biriyle evlendiğini duyduğu gündən sonra "zaten onun kızı değil misin" deyip beni horlardı. Evdeki en pis, en ağır işleri bana yaptırırdı. Her gün döverdi beni. Televizyon izletmezdi bana. Çocukları hep en güzel şeyleri giyerken, bana hep eski-püskü şeyler giydirdi. Yemeği bile onlardan sonra yerdim. Bir gün beni birileri istemeye gelmiş. Vermişler... Düğün gecesi "kalk hazırlan kocaya verdik seni" deyip apar-topar hazırladılar beni. Meğerse kocam, o zamanın parasıyla 5 milyon başlık parası vermiş. Dayımlar da beni başlarından savıp vermişler. Fikrimi bile sormadılar. Böylece 13 yaşında evlenmiş oldum. Farê köyüne gelin geldiğim gece kocamı gördüm. O güne kadar yüzünü bile görmemişim. Şimdi iki çocuğum var, üçüncü çocuğuma hamileyim. Üç de düşük yaptım ayrıca.

Gülay, eşin geçimimizi nasıl sağlıyor, senin bir katkı var mı?

Toprağımız, mülkümüz yok. Kocam, zengin toprak sahiplerinin traktör şoförlüğünü yapıyor. Karın tokluğuna çalışıyor. İçinde oturduğumuz

şu tek odalı ev de beyin evi. Başımızı sokacak bir delik ve günlük yemek, kocamın çalışmasının karşılığı... Bugün bir çocuğumuz hastalansa, doktora götüreceğiz paramız yok. Geçen sene 6 aylık hamile iken düşük yaptım. Aşırı kan kaybından neredeyse ölecektim. Köyde ne hemşire, ne sağlık ocağı var. Nasıl kurtuldum ben de bilmiyorum. Hasta olmadığım zamanlar, ben de beyin tarlasında çalışıyorum. Zaten çalışsam kışık zahiremizi bile alamayız. Ama bu sene hamileliğimden dolayı çalışmaya çağıtım. Tam ekin zamanı bebeğim olacak. Gelecek sene de bey bizi burada istemiyor. Evimizde inek besliyecekmiz. Yani bu evi boşaltmamızı, başka eve gitmemizi istiyor. Bakalım o zaman ne yapacağız. Bilemiyorum... Kocam bir tek şoförlük bilir. Bense doğru dürüst bir dil bile bilmem. Şehire göç edersek nasıl yaşarız bilmem.

Bu evde kalmayı dayatarsanız, nasıl olur? Çıkmazsanız?

Olur mu hiç, beyin adamları bizi zorla çıkartır bu evden. İki yıldan fazla işçi çalıştırmaz. Yanında fazla çalışılsa, malına göz dikermiş işçiler, köylüler. O yüzden bizi de bu evden çıkartıyor. Biliyor, bu evden çıkarsak, köyü de terk etmek zorunda kalacağız. Ev bulmak kolay mı?

Peki nereye gitmeyi düşünüyorsunuz?

Kocam Adana'ya gitmemizi istiyor. Orada pamuk tarlaları çokmuş. Çalışıp geçimimizi sağlayabiliriz diyor. Bense buralardan gitmek istemiyorum. Ailemden bir ablamı görüyorum, yılda bir kez de olsa. Oralara gitsem artık hiç göremem. Annemi 20 yıldır görmüyorum. Kardeşimden ise çok nadir haber alabiliyorum. Babam varlığımdan bile habersiz. Aile özlemini ancak ablamla giderebiliyorum. Eğer gidersen hiç kimse kalmaz. Sonra doğru dürüst Türkçe konuşmam bile. Nasıl anlaşırım oradakilerle. Oraya gitmeyi istemiyorum. Ama Diyarbakır'da iş yokmuş. Gitmek zorunda kalacağız herhalde.

Kocanızla aranız nasıl, anlaşabiliyor musunuz?

Dayımların yanında olmaktan iyi-

dir. Hiç değilse her gün döven, söven biri yok. Önceleri ondan korkuyordum. Benden 8-9 yaş büyük. Sonraları alıştım. Şimdi idare edip gidiyoruz. Ama onunla bazı konularda anlaşmıyoruz. En büyük kız çocuğumun okul yaşı geldi. Onu okula göndermek istiyorum. O ise karşı çıkıyor. "Kız çocukları okuyup ta ne olacak" diyor. Okuyup meslek sahibi olsun, kimsenin eline bakmasın, sonra gönlünün istediğine varsın. Bugünlerde hep bu yüzden kavga ediyoruz. Ama ne olursa olsun kızımı seneye okula göndereceğim.

Diğer kadınlarla (kumalar ile) aranız

"ARTIK YETER DEMENİN BİR ADIMIYDI BELKİ BU 8 MART"

Ruken Miflik/Diyarbakır

"8 Mart Dünya Kadınlar Günü", Diyarbakır Halk Kültür Derneği (HKD)'nin düzenlediği bir etkinlikle, 7 Mart 1993 Pazar günü kutlandı. Yaklaşık 300 kişilik bir kitle katıldı. İzleyiciler HKD'nin sunmuş olduğu üç saatlik programı büyük bir beğeniyle izledi.

Programın tüm dünya kadınlarına yönelik genel hitabı dışında, özelde Kürt kadınının konumu ve sorunları üzerinde yoğunlaştığı gözlemlendi. Programa Kürdistan şehitlerine yönelik saygı duruşuyla başlandı. Salonda ve koridorlarda başları dik ve şehitlerinin ardından gururlu yüreklerle Kürt kadını, erkeği ve gençleri yer alıyordu. Kürt halkının acil istemi olan "birlik" anlayışıyla yapılan çağrıya farklı çevrelerin katılımı, bu çağrının cevabını ve onayını veriyordu. Tüm insanlarda, hep birlikte sunulan bir programı paylaşmanın hazzı vardı. Bu istemler, egemen devlet ideolojisinin baskıcı ve sindirici yaptırımlarını hiçe sayan bir birliktelikle, korkusuzca ve kararlı bir tarzda sergileniyordu. Kürt halkının yıllardır maruz kaldığı sömürü ve yoketme politikasına "artık yeter" demenin bir adımıydı belki bu 8 Mart... Ve "birlik" üzerine anılan ilk tarih...

Devletin genel sömürü çarkından sınıfsal ve cinsel sömürüye maruz kalan kadın, bir de ulusal baskıya tabi

nasıl? Anlaşabiliyor musun onlarla?

Ben kumalarımı pek konuşmuyorum. Çünkü onlar yanımıza gelmezler. Bizim gibileri küçümserler. Kumşularla iyi anlaşırız. Ama arada bir kavga ediyoruz. Kavga ettiğimizde bana hep "yetimin tekisin ne yerin belli, ne de yurdun. 10 yıldır bu köydesin, daha bir kez annen, ne baban ziyaretine geldi" gibi laflar söylüyorlar. En çok buna üzülüyorum.

Peki Gülay, sana son bir sorumuz var. Şehire giderseniz durumunuzun daha iyi olacağına inanıyor musun?

İş bulursak iyi olacak. İş bulabileceğimizi de pek sanmıyorum.

tutulan Kürt kadınının kurtuluşu ve özgürlüğü ile, toplumsal bağımsızlığa ulaşmanın koşulunu getiren ana temalar, birlik potasında çözümünü de sunuyordu.

Programın metinler dışında, HKD tiyatro grubunun, Leyla Kasım'a yönelik skeçleri büyük ilgi gördü. Ezgiler eşliğinde okunan şiirler bağımsızlık ve duygu esentileri estirdi. Ayrıca HKD Müzik Grubu "KOMA BERBANGA SOR" ve "KOMA ARMANC"ın dinletileri beğeniyle ve coşkulu bir tempoyla eşlik gördü.

Tüm bu etkinlikler dışında, günün birlik anlayışına denk düşen, yurt içi ve yurt dışı mesajları da programda yer aldı. Bunlar AZADİ, DENG, MEDYA GÜNEŞİ, KOMJIN ve PDK-HEVURTIN'ın destek mesajları ve diğer bazı mesajlardı.

Program HKD Kadın Komisyonunun kendi çalışmalarıyla sunmuş olduğu elişleri standıyla uğurlandı. Stand; el örgüleri, makromeler, vitray çalışmaları, kalem, çakmak ve kartpostallarla zenginleştirilmişti. Konukların yakalarında HKD'nin kendilerine hediye ettikleri kırmızı güller, günün özelliğini belirleyen işaretlerden biri oldu.

Böylesi bir birlik tablosunu çizen bu 8 Mart sonrası dileğimiz, Kürdistan'da her günün böylesi bir güne denk gelmesidir.

KÜRT HALKININ VARLIĞINI KORUYAN KADINLARDIR!

M. Senem Çamlıbel

Kürt kadınlarından bahsedildiğinde, yüreğim hep bir kısıkaç içine alınmış gibi sızlar durur. Başka ülkelerin kadınlarını, onların bağımsız davrandıkları ve fikirlerini özgürce söyledikleri ortamı gördüğümde de yüreğim burkulur.

Aslında Leyla Qasım ve O'nun gibi mücadeleci kadınları anlatmak istiyordum, yiğit bir Kürt kadını. Ancak tarih sayfalarını karıştırınca, Kürt kadınlarının genel olarak zulme uğradıklarına, bilerek ya da bilmeyerek çok çetin şartlar altında, çok kötü olaylara maruz kaldıklarına şahit oluyoruz.

Sömürge bir ülkenin kadını için, her haksızlık bir zulümdür. Özellikle onuruna ve haklarına tecavüz edilmesinden hoşlanmayan, kişilik sahibi, ülkesini seven ve kadın olarak bağımsız, özgür iradesini kullanmak isteyen kadınlar için. Kürt kadını,

Leyla Qasım

yaşadığı topraklarda rahatsız edildiği zaman, kendisine saygı gösterilmediği, sahip olduğu değerler elinden zorla alındığı, elinden zorla alınmak istendiği zaman, direnmiş ve direnmektedir. Bu, onun sahip olduğu belli değerlerin elinden alınmaya çalışıldığı vakit, daha çetin mücadele vermesine neden olmuştur. Bunun için son elli yıllara, 1919'lara bakmak yeter.

İşte Encüm Yamlûki Hanım, 1919'da Kürt Kadınları Cemiyeti'nin kurucusu ve başkanı. Aile yaşamında köklü sosyal reformları gerçekleştirmek isteyen, bunun için mücadele eden bir Kürt kadını. Ta 1919'larda Kürtlerin sürgün ettirilmesi ve kitlesel öldürülmelerine karşı çıkan, bu nedenle sefil bir hayat sürdürmek zorunda kalan dul kadın ve öksüz çocuklara sahip çıkarak, çareler bulmaya çalışan bir kadın derneğinin başkanı. Bunun 1919'lar için ileri görüşlü bir adım olduğu açık. Bu gün bile O'na ve O'nunla birlikte çalışanlara saygı duymamak mümkün değil. Hangi ülkeye ve onun kadınlarına bakarsanız bakın, mutlaka kendi ülkelerinin durumu ve şartlarına göre bir çözüm önerisiyle ortaya çıkarlar. Çünkü insanlar, somut olarak gördükleri durum ve şartlar içinde, buldukları zorluklara göre tedbir alırlar.

1929'larda Yaşar Hanım, İhsan Nuri Paşa'nın eşi, Ağrı başkaldırısında kadınlarla birlikte, Zariye Hanım Dêrsım'de, eşi Eli Şêr ile beraber, sömürgecilere karşı elde silah, diğer Kürt kadınlarıyla birlikte mücadele ederler. Topyekün her Kürt, o zamanın şartlarında başkaldırış, bağımsızlığa ulaşmak için kadın-erkek çalışmış, belli zorluklarla karşılaşmış ama, boyun eğmek yerine ölümü tercih etmişlerdir. Başkaldırılarda Kürt kadınları, ellerini birbirlerine kenetleyerek, savaş ve isyanlarda sömürgecilerin namuslarına el atmalarını önlemek için, teslim olmamak ve düşmanın kendilerinin ırzına geçmesini engellemek için, Dêrsım'de Munzur Çayı'na atlamayı kurtuluş olarak görmüşlerdir.

Bu yiğit kadınları niceleri takip etmiş, efsane biçiminde dilden dile yayılmış ve onlardan gurur duyulmuştur. Şehitler kervanına katılan, zıندانların kahrına, korkunç işkencelerin sonuçlarına katılan, hatta ölümü göze alanlar var.

Bunlardan biri de **Leyla QASIM**.

Margret

Bağdat Üniversitesinde okuyan 17 yaşında, hayatının baharını yaşayan, genç ve güzel bir Kürt kıza. Kürdistan'ın özgürlüğünü kendi kişisel özgürlüğüne yeğ tutan güçlü, kararlı, inatçı ve onurlu bir Kürt kıza... Ülkesinin onurunu kendisiyle özdeşleştiren biri. Baas Rejimi, onu ve arkadaşlarını tutukladığında, çok hile ve şantajlara başvurduğunda, onların niyetlerini sezen ve mücadelesini kendi hayatı için satmayan, onurlu biçimde ölüme gitmeyi göze alan bir üniversite öğrencisi.

Nitekim 13 Mayıs 1974'de arkadaşları ile birlikte sömürgeci Baas cellatları tarafından idam edilen tarihin unutamadığı, kendisinden bahsettiği bir genç kızmız.

Kimisi elinde kalem, kimisi elinde silah, kimisi ekmek ve pirinç kazanlarını sırtında pêşmerge mevzilerine taşıyarak, kimisi yaralıları tedavi ederek bu kavgayı yürütmüşlerdir. Onlar birer ana, birer baci, birer yar olarak, çocuklarına, kardeşlerine, kocalarına dayanışma göstermiş, bundan dolayı da, düşmanlar tarafından onur kırıcı hakaret ve tehditlere maruz

bayrak tutkusunun sürdürüldüğü, bir halkın komplekslerinden arınması amacıyla, Türklüğün "dünyaya bedel olduğu" düşüncesini zihinlere aşılacak bir öndere tapma olgusunun egemen olduğu bir ülke, bu değerlerine sarılacak, üstünlüğünü yayma çabası verecek de, nerdeyse bir ulusal bayramı olarak özdeşleştirdiği Newroz'a bugüne değin sahip çıkmayacak! Bir ülke ki, başka ulusların-halkların halk oyunlarını dahi kendi kültürel değerleri olarak kullanma alışkanlığı edinsin, bu denli gecikme ile değerlerine sahip çıkacak kadar uyur olabilir mi? Buna kargalar bile güler. Çelişkileri şurdan da anlaşılıyor. Ergenekon olayı ile, demirci KAWA'nın, zorbalığa karşı çıkışını dahi ayırdedemiyor. Ergenekon adına KAWA'yı oynama gülünlüğüne düşebiliyor. Bunlar yarın öbür gün yeşil, kırmızı, sarı renklerin birarada kullanılmasını da, kültürlerinin bir parçası olduğunu sayarlarsa şaşmayın! Kırmızı, bayraklarının rengi. Sarı, ay ve yıldızın asıl rengidir. Yeşil de, ay ve yıldızın yansıdığı söylenen suyun, yosunlardan dolayı (kan karışmadan evvel) aldığı bir renk olmaz mı? Olabilir!

Bir başka gazete, "Türkiye" Gazetesi'nin 25 Mart 1993 tarihli "Ölçü" köşesinde ise, Vecihi Ünal, Newroz'u, diğer tüm Türk gazetecilerinden daha da farklı bir şekilde ele alıp, yeni

bir tez ortaya koydu.

V. Ünal, "Newroz" sözcüğünün, Milliyet gazetesinde "Nevroz" olarak kullanılmasını şöyle değerlendiriyordu. Kökü Farsça olan ve "Yeni gün" anlamına gelen "Newroz" kelimesi, kökü Latince olan ve psikolojik bir rahatsızlık türünü belirten "Nevroz" şeklinde yazılmış. "Newroz" kelimesi acaba nasıl olmuş da "Nevroz" halini almıştı? Bu yanlışın psikanalize konu olacak, psikolojik bir sebebi var mıydı? diye soruyor ve devam ediyordu.

"Bu anlamlı günü, barış ve sevinçle kutlamaları gerekenler de, son yıllarda, anlamları birbirlerine zıt olan o iki kelimeyi, "Nevroz" ile "Newroz"u birbirine karıştırıyorlar. Bu sebeple de "Newroz" kutlamaları, "Nevroz" hezeyanlarına dönüşüyor ve nevroitik davranışlar da milletin gönlünü kanatıp, beynini zonklatıyor".

"Newroz" diye kutlayanların da bu tür bir hasta olduğunu söyleyen yazar, bu hastalığın özelliklerini de sıralıyordu: "sürekli bir bunalım, hoşnutsuzluk, doyumsuzluk duygusu. Dünyayla ve insanlarla bağı tamamen koparmamak, aynı zamanda da onlarla karışık olmamaktan kaynaklanan devamlı bir hırçınlık. Megalomanie dönüşen bir kompleks. İç dünyadaki kavgaların dışa yansıtılması..."

Bu yazdıklarından sonra şöyle bir sonuca varıyordu: "İşte bu nevroitik tipler son yıllarda her "Newroz" bayramını "Nevroz" hezeyanlarıyla karartıyor, bu iki kelimeyi karıştırıyorlar".

Sayın Ünal'ın bununla kimleri kastettiğini, asıl hastanın kim olduğunu belirtmeye gerek yok. Bana göre bu nevroitik tipler, "Newroz"u yeni farkedip kendi alfabelerinde olmayan bir harfi - "w" harfini dahi kullanma korkaklığını gösteren ve "gün" anlamına gelen "roz" sözcüğünü de saptırıp, "rüz" olarak kullanan ve Newrozları kana bulayan yeni tiplerdir. Ben, tıp araştırmacısı değilim. Bu nedenle de, gerçekten "Nevroz" diye bir hastalığın olup olmadığını bilemem. Ancak, bu hastalığın Newroz döneminde ele alınması ilginçtir. Hem sözcüğün kendisi Türkçe olmadığına göre, olduğu gibi, geldiği dilde yazılış şekliyle ele alınırsa, kanımca tereddütü olan köşe yazarları için kafa yorumu da önlenmiş olur. Doğrusu "Newroz"dur. Ne "Nevroz" ne de "Nevroz"dur.

Anlaşılan, Newroz Bayramı'nın kendi bayramları olmadığını çok iyi farkedenden, ancak, başkalarının da kutlamalarına tahammül edemeyen ve çeşitli hastalıklarla niteleme düzeysizliğini gösteren bu tip Türk aydınlarına karşı da görevlerimiz var□

KURDISCHE FRAUEN ZWISCHEN ISLAM UND FEMINISMUS

Erster Teil

"Frau, steh auf!" (kece rabe)

Frau steh auf, heb deinen Kopf hoch,
In dieser Zeit kann es nicht so weitergehen.
Sieh, die Frauen sind in das All geflogen,
Steh auf und beteilige dich.

Komm Schwester, beeile dich,
Zieh dir die Kleider an für den Kampf.
Unsere farbenreiche Fahne,
Soll auf deinen Schultern wehen.

Ja, Liebste, ja Schönste,
Zusammen wollen wir in den Kampf ziehen.
Wie lange noch dauert diese Gefangenschaft,
Diese Unterdrückung, dieses Vergessen sein?
(CIGERXWIN)

schwemmt. Da durfte im Gefolge der nicht ohne ihre Tochter aus dem Iran ausgereisten Betty Mahmoody nahezu jede Frau mit "Erfahrungen" in Orient selbige kundtun und darlegen, wie gut es doch den Frauen in der westlichen Hemisphäre, insbesondere in den Reichen Ronald Reagens und seiner Verehrer und Nachfolger geht. In Europa und den Vereinigten Staaten wurde das Bild der unterdrückten nahöstlichen

Frau gezeichnet, die ohne Tschador nicht das Haus verlassen darf und die, falls sie es doch einmal tut - siehe Freidoune Sahebjam: *Die gesteignete Frau (1)* - dafür mit dem Tod durch Steinigung büßen muß. Nach den Ursachen und Gründen, die zu der derzeitigen Situation der Frauen in den nahöstlichen Staaten geführt haben wurde im allgemeinen nicht gefragt.

"Das soziale Ansehen der Frau ist bei den Kurden im allgemeinen relativ hoch"(2) So heißt es im allgemeinen in den Abhandlungen von - zumeist männlichen - Autoren über die Sozialstruktur der Kurden; die Behauptung wird dann - kann man sich doch so Europäern gegenüber von den angeblich chauvinistischen und ihre Frauen unterdrückenden Arabern und Türken abgrenzen - von fast allen männlichen Kurden nachgebetet. Ein paar Beispiele hat man für diese These auch zur Hand; seien es die weiblichen Peshmergas (Widerstandskämpferinnen/ Die Redaktion) aus Irakisch-Kurdistan, seien es einige weibliche Stammes-Führerinnen aus der Vergangenheit. Betrachtet man die Stellung der Frauen in der kurdischen Gesellschaft aber einmal genauer, so wird die Diskrepanz zwischen dieser Behauptung und dem tatsächlichen recht schnell deutlich;

aber es heißt ja auch nur, daß das Ansehen "im allgemeinen" und auch nur "relativ" hoch sei.

Wie ist es nun tatsächlich mit der Stellung der kurdischen Frau in der Gesellschaft? Wie weit wird diese Stellung vom Islam und welchen Denk-Richtungen des Islam beeinflusst?

Die Beantwortung dieser Fragen ist derzeit - wenn überhaupt nur in Ansätzen möglich. In keinem der Staaten, auf die Kurdistan derzeit aufgeteilt ist, sind wissenschaftliche Studien über die Situation der kurdischen Bevölkerung oder der kurdischen Frauen möglich. Soweit in den kurdischen Regionen überhaupt derartige Studien und Forschungsprojekte erlaubt werden, müssen diese unter dem Oberbegriff "Studien über die türkische bzw. arabische Landbevölkerung" laufen, wobei das Projekt auch sofort verboten würde, sobald die staatlichen Behörden erführen, daß lediglich Untersuchungen im kurdischen Bevölkerungsteil betrieben würden. Auch heute noch, nach den angeblichen Zugeständnissen in der türkischen Kurdenpolitik durch die Regierung Demirel-Inönü, darf ein Verein in Diyarbakir nicht in seine Satzung aufnehmen, daß er Forschungen im Bereich der kurdischen Kultur betreiben und fördern will, er darf sich lediglich der "Volkes-Kultur" - die dann natürlich türkische Kultur ist - widmen.

Seitens europäischer Wissenschaftler wurde die Politik der jeweiligen Regierungen, die Kurden und ihre Kultur zu ignorieren und sie als Bestandteil des jeweiligen Staatsvolkes bzw. dessen Kultur betrachten, akzeptiert und somit unterstützt. So werden in einem Artikel über Frauen in der Türkei (3) Beispiele aus der kurdischen Provinz Mus und der arabisch geprägten Provinz Hatay als typisch für das Verhalten "türkischer" Landfrauen darstellt.

Sämtliche Forschungen und Arbeiten unter den Obertitel "Islam und Landfrauen" sind allerdings nahezu wertlos, wenn man allgemeingültige Aussagen zum Thema "Kurdische Frauen und Islam" machen will. Die-

Markus Becker

"Und für solch ein Land setzt Du Dich ein? Und in ein solches Land fährst Du?" Das waren die entsetzten Fragen einer oftmals als Vorkämpferin der Frauen-Emanzipation einschätzenden Bekannten, als ich ihr beim Anschauen der Fotos meiner Kurdistan-Reisen und ihrer Frage, warum auf den Fotos sowohl bei "offiziellen" Terminen als auch bei privaten Besuchen so wenig Frauen zu sehen seien, erklärte, daß die kurdische Gesellschaft nun mal eine islamische (fast) reine Männergesellschaft sei. Ähnliches habe ich schon bei den Nordafrika-Urlaub nicht gepaßt. In ein solches Land würde sie nicht reisen; daß man für die Autonomie und Freiheit eines solchen Volkes kämpfen würde, könne sie überhaupt nicht verstehen.

Vielleicht ist diese extreme Haltung nicht überall üblich. Untypisch scheint die Weigerung, sich mit der Rolle der Frauen in anderen Gesellschaften vorurteilsfrei und ohne den Dünkel der europäisch/deutschen Besserwisserei auseinanderzusetzen, aber nicht zu sein.

Von Vorurteilen geprägte Literatur über die Rolle der Frau im Islam hat in den letzten Jahren auch die europäischen Büchermarkt über-

ser Artikel will und kann aus diesem Grunde keine umfassende wissenschaftliche Arbeit sein, sondern lediglich eine kurze Einführung in das Thema, wie die Rolle der kurdischen Frauen in der Geschichte war und wie sie sich durch die Einflußnahme des Islam änderte. Da es keine wissenschaftlich erhärteten Fakten und insbesondere kein zuverlässiges statistische Material zu dem Thema gibt, beschränkt sich dieser Artikel auf die Schilderung von Einzelbeispielen und Beobachtungen, die sicherlich symptomatisch sind, allerdings kein allgemeingültiges Bild abgeben dürfen.

Die religiöse Entwicklung in Kurdistan bis zum Auftreten des Islam

Ursprung und Geschichte der Kurden sind heute noch weitgehend unbekannt. Einig ist sich die Forschung lediglich darin, daß die Kurden indoeuropäischen Ursprungs sind und deshalb mit den germanischen oder slawischen Völkern näher verwandt sind, als mit den in ihrer Nachbarschaft lebenden türkischen oder arabischen Völkern. Die Kurden selbst sehen sich oftmals als Nachkommen der Meder, einem west-iranischen Bergvolk mit indogermanischer Sprache.

Ob es eine einheitliche ur-kurdische Religion gegeben hat, ist eher unwahrscheinlich. Vermutlich gab es unter den ur-kurdischen Völkern und Stämmen zahllose polytheistische Kulte und Religionen, die sich gegenseitig beeinflussten, aber auch bekämpften. Zahlreiche der Gottheiten, oftmals sogar die höchsten Gottheiten, waren weiblichen Geschlechts. Aus den kurdischen Bergen stammende Kulte um Muttergottheiten (Inanna, Astarte, Kybele) wurden auch in den Ebenen Mesopotamiens übernommen und drangen später bis nach Griechenland und Rom vor. Entsprechend der Götterwelt (nicht erst seit heute sind die Religionen unter dem Motto "und der Mensch schuf sich Gott nach seinem Ebenbild" ein Spiegelbild der gesellschaftlichen Verhältnisse) waren Frauen bei den in den kurdischen Bergen lebenden Völkern gleichbe-

rechtigt. Berichte über die Stämme, in denen matriarchalische Strukturen herrschten, sind nicht dem Bereich der Sage zuzuschreiben und die in den griechischen Geschichtsschreibungen erwähnten Amazonen-Stämme waren oftmals in Kurdistan beheimatet.

Mit der Entwicklung hin zu den städtischen Kulturen Mesopotamiens änderte sich dort die Stellung der Frau sowohl in der Gesellschaft als auch in der Götterwelt, wobei in beiden Systemen die Frauen aber weiterhin eine gewisse Rolle spielten. Das das Leben gebärende und das Leben erhaltende weibliche Prinzip wurde ersetzt durch das Prinzip der Stärke und der Zerstörung; der Krieger wurde das höchste Ideal der Gesellschaft.

Das änderte sich auch nicht, als schließlich die etwas "friedlicheren" monotheistischen, auf einen einzigen männlichen Gott bezogenen Religions-Systeme des Zarathustra/Zarostren (kurdisch: Serdesht) bzw. des galiläischen Wanderpredigers Jesus Christus die vorherrschenden Religionen des Nahen Ostens wurden. Allerdings hatten auch in diesen Religionen die ehemaligen Muttergottheiten eine gewisse Bedeutung - wenn diese auch inzwischen auf die Rolle der den eigentlichen Gott jungfräulich Gebärenden beschränkt war.

Von den Kurden wurden - anders als von den ihnen benachbarten Völkern, wie z.B. den Persern, Arme-

niern oder Assyrern - weder der Zoroastrismus noch das Christentum in seiner reinen Form akzeptiert. Offiziell nahm man zwar oftmals die Staatsreligionen der jeweils über Kurdistan herrschenden Mächte an; in der Praxis wurden aber Mischreligionen aus diesen Staatsreligionen und den alten Kulturen entwickelt. Da diese kurdischen Religionen, um nicht der Verfolgung und Ausrottung anheimzufallen, oftmals nur im Geheimen ausgeübt werden konnten, machte bald die Mär von Geheimkulturen die Runde, bei denen es auch zu sexuellen Ausschweifungen komme.

Als im 7. Jahrhundert von Medina aus die arabischen Heere zur Eroberung der Welt für die von den ehemaligen Handelsreisenden Mohammed gegründete Religion des Islam antraten, waren die Kurden das einzige Volk im Vorderen Orient, das zunächst Widerstand gegen die Araber leistete. Während der zoroastrische Iran innerhalb weniger Jahre islamisiert wurde und heute die Vorreiterrolle eines aggressiven und intoleranten Islam spielt, dauert der kurdische Widerstand im Prinzip bis heute an.

(Fortsetzung folgt)

* 1 Saheljan, Feidoun; Die gesteigerte Frau; Reinbek 1992

* 2 siehe ua.: Franz, Erhard; Kurden und Kurdistan, Hamburg 1986

* 3 Planck, Ulrich; Das generative Verhalten der Landfrauen in der Türkei; in: ORIENT 32 (1991) Nr. 3, Seiten 449

Kurdische Säuglinge als Gefahr für den türkischen Einheitsstaat

Serpil

Laut den Nachrichten über Menschenrechtsverletzungen in Kurdistan (*Kurdistan News Nr.4*) versucht die türkische Regierung die Geburtenrate in Osten der Türkei (Kurdistan) durch eine Familienplanung, mit dem "Projekt zur sicheren Mutterschaft" zu reduzieren.

Die türkische Regierung dementiert dies zwar, jedoch gibt es für dieses Vorhaben sichere Meldungen von der zuständigen Abteilungsleiterin im Gesundheitsministerium.

Nicht umsonst brachte die auflagenstärkste Zeitung der Türkei "Hürriyet" im Monat Februar mehrere Artikel über eine geplante Geburtenregelung im Osten der Türkei und andere Maßnahmen. Wie die Bebauung von sicheren Gefängnissen und die Entvölkerung von kleinen kurdischen Siedlungen.

Die Zeitung wirbt für dieses Vorhaben mit zynischen Abbildungen und befragt Experten über die Gefahr des "unnormalen" Zuwachses der kurdischen Bevölkerung.

In einem Artikel wird ein Experte namens *Izady* über seine Untersuchungen befragt. Dieser meint das im Jahre 2050 die Bevölkerungszahl der

Kurden 45% der Gesamteinwohnerzahl ausmachen wird und dies würde eine Änderung der Bevölkerungsstruktur zufolge haben.

In einer Skizze wird das Beispiel Südafrika aufgezeigt: Menschengestalt mit schwarz-weißer Hautfarbe, entstelltem Körper mit Hörnern am Kopf. Hier wird die Änderung der Rasse aufgrund der rasanten Bevölkerungszunahme der Schwarzen dargestellt. Und darauf hingewiesen, daß infolge der rasanten Bevölkerungszunahme der Minderheiten die Herrschaftsrasse in die Minderheit zu geraten droht.

Diese Skizze zeigt den rassistischen Hintergrund dieser Geburtenregelung. Es geht nicht in erster Linie um die Sicherheit und Wohlergehen der kurdischen Mütter, sondern um eine andere Art von Völkermord. Es wird nicht darauf hingewiesen, daß neben der hohen Geburtenrate auch eine hohe Sterberate der Säuglinge und

Kleinkinder besteht.

Laut den Konventionen über Menschenrechtsverletzungen wird dies Völkermord bedeuten, denn dort heißt es nämlich: "Handlungen, die in der Absicht begangen werden, eine nationale, ethnische, rassische oder religiöse Gruppe als solche ganz oder teilweise zu zerstören: Verhängung von Maßnahmen, die auf die Geburtenregelung innerhalb der Gruppe gerichtet sind."

Die türkische Regierung begnügt sich nicht mehr nur mit Notstandsgesetzen und Antiterrorgesetzen, sondern möchte die Dezimierung der Kurden schon im Mutterleib durchführen, um die Majorität der Türken als Herrschaftsrasse beizubehalten. Dieser Herrschaftsanspruch darf durch die kurdischen Säuglinge nicht gestört werden. Jede zeugungsfähige kurdische Mutter und jeder Säugling stellt eine Bedrohung und eine potentielle Gefahr für den türkischen Einheitsstaat dar.

Frauenprojekte stellen sich vor:

RONAHI - Eine kurdisch-deutsche Fraueninitiative

Ronahi wurde von kurdischen und deutschen Frauen infolge des Golfkrieges in Bochum gegründet. Zu den Aufgaben und Zielen des Vereines gehört es Öffentlichkeitsarbeit, Kultur- und Solidaritätsveranstaltungen, Kurdisch-Kurse, Seminare durchzuführen, Lösungswege für die Probleme der kurdischen Immigrantinnen und Flüchtlinge zu finden. Ferner hat sie Geldspenden gesammelt und der Hilfsorganisation medico international für die Lieferung von Lebensmitteln und Medikamenten nach Irakisch-Kurdistan geschickt.

Im letzten Jahr fanden erfreuliche Entwicklungen in der Kurden-Frage statt. Zum erstenmal in der Geschichte des kurdischen Volkes, fanden in Irakisch-Kurdistan freie und demokratische Wahlen statt. Das kurdische Volk wählte sein eigenes Parlament und die kurdische föderative Regierung wurde ausgerufen. Angesichts dieser Entwicklungen, hat sich RONAHI zum Ziel gesetzt, beim Aufbau mitzuhelfen.

Ein Mitglied des Vereines besuchte letzten Sommer ihre Heimatstadt Zakho. Dort sprach sie mit vielen Frauen, die aus ihren Dörfern vertrieben worden waren und deren Kinder und Männer von Saddams Truppen verschleppt worden sind. Notwendig sei es vor allem, den Frauen über

die Einrichtung von Werkstätten ein eigenes Einkommen zu sichern. Dafür fehlen Maschinen, Werkzeuge und vor allem finanzielle Mittel für die Anfangszeit. RONAHI möchte beim Aufbau einer Schneiderei diese Frauen unterstützen, die ihnen und ihren Familien einen Lebensunterhalt sichern könnte. Die ersten Nähmaschinen wurden schon geschickt. Der Verein bemüht sich nun um Geldspenden für die Stoffe und Kurzwaren. Zwei Solidaritätskonzerte wurden schon organisiert.

Kontaktadresse:

RONAHI e.V.
c/o Initiative Bahnhof Langendreer
Wallbaumweg 108
4630 Bochum 7

Eine dreckige Methode, Frauen davon abzuhalten, sich mit Politik zu beschäftigen

Berivan

Besey Kavak ist Kurdin. Sie stammt aus dem Türkisch besetzten Teil Kurdistans, aus der Provinz Maras/Elbistan. Als sie auf die Welt kam, gaben ihr ihre Eltern den kurdischen Namen Besey. Besey erzählt, daß sie schon immer Probleme mit ihrem Namen hatte, zunächst bei der Eintragung beim Standesamt, in der Schule, unter "Freunden". Besey mußte bis zu einem bestimmten Alter ihren Schulkamaraden verheimlichen, daß ihr ungewöhnlicher Name ein kurdischer Name ist. Ihren Freunden erzählte sie, er sei ein europäischer Name. Ihr Vater wäre öfter im Ausland gewesen und hätte diesen Namen aus dem Ausland "mitgebracht". Wie viele andere kurdische Kinder fingen Besseys Probleme in der Schule an. Bis zur Einschulung in das türkische Schulsystem, das keine andere Sprache duldet als die türkische, konnte Besey kein Wort Türkisch. In der Schule mußte sie allmählich Türkisch lernen. Sie erzählt, daß sie später nie wollte, daß ihre Mutter in die Schule geht, um sich nach ihren Noten zu erkundigen; denn sie kann kein Türkisch und hätte sie vor ihren Lehrern und Freunden "verraten". Besey mußte damals stets angeben, daß sie Türkin ist.

Besey ist Absolventin der Mittelschule. Insgesamt acht Jahre ging sie zur Schule. Danach lernte sie den Beruf der Schneiderin und arbeitete anschließend zwei Jahre in einer Firma in Maras.

Seit 1989 interessiert Besey sich für Politik. Sich für Politik zu interessieren, heißt in der Türkei, nicht nur einer (legalen türkischen) Partei beizutreten. Nein, sich in der Türkei oder im Türkisch besetzten Teil Kurdistans für Politik zu interessieren, heißt, ständig Gefahren ausgesetzt, verfolgt, eingesperrt, wenn nicht sogar getötet zu werden.

Besey setzte sich für die Rechte der Kurden ein. Sie erzählt: "Ich lernte viel über die Kurden von meinem Cousin, der sich schon lange Zeit für die Kurdenfrage interessierte. Da ich auch unmittelbar wegen meiner kurdischen Identität gelitten hatte, begriff ich, daß ich kein Einzelbeispiel war, sondern daß eine ganze Nation Unterdrückungen und Repressalien ausgesetzt ist. So entschloß ich mich, aktiv zu werden. Ich verteilte Zeitungen und Zeitschriften, die Informationen zur Kurdenfrage beinhalten. Diese Arbeit versuchte ich, kontinuierlich zu machen. Dann wurde mein Cousin von der Polizei festgenommen. Ich führte meine Arbeit trotzdem fort. Außerdem bildete ich zusammen mit anderen Jugendlichen eine Theater- und Musikgruppe in Maras.

Später, als der Golfkrieg anging, haben wir viel für die Kurden getan, die aus Irakisch-Kurdistan in die Türkei in Massen fliehen mußten (eigentlich flohen sie aus dem Irakisch besetzten Teil in den Türkisch besetzten Teil Kurdistans). Wir sammelten Lebensmittel, Kleidung und Geld und schickten sie an die Grenze.

Am 14. April 1991 hielten wir in Alibey Usagi eine Versammlung ab. Wir riefen die Menschen auf, den Kurden an der Grenze zu helfen. Daneben machten wir auch folkloristische Vorführungen. Polizei und die Gendarmen überraschten uns! Sie nahmen acht Bauern, mich, meine Schwester und weitere Freunde von mir fest. Sie brachten uns auf die Polizeiwache in Maras und folterten uns dort.

Uns Frauen - wir waren insgesamt drei - brachten sie am nächsten Tag in ein Krankenhaus, um festzustellen, ob wir noch Jungfrauen sind. Das ist eine dreckige Methode, um die Frauen davon abzuhalten, sich mit Politik zu beschäftigen. Andererseits können sie im Falle eines negativen Ergebnisses, Frauen vor unseren Verwandten und

Freunden blamieren, daß wir keine "Ehre" haben, daß uns die "Reinheit" fehlt. In der kurdischen Gesellschaft, in der solche Moralvorstellungen noch sehr ausgeprägt sind, ist die "Unbeflecktheit" der nicht verheirateten sehr wichtig. Während meiner Inhaftierung wollte die Polizei, daß ich ein Geständnis unterschreibe, wonach ich Mitglied einer kurdischen Partei bin. Nach fünf Tagen Haft sind wir dann schließlich freigelassen worden.

Immer häufiger geschah so etwas in Maras und Umgebung. Nach unserer Freilassung sind am 28. Mai 1991 zehn Kurden getötet worden, die ich kannte. Ich verließ nach diesem Ereignis die Stadt und zog aufs Dorf zu meinen Großeltern, damit sich die Lage etwas beruhigte. Später habe ich über einen kurdischen Polizisten, den mein Schwager kannte, erfahren, daß auch ich und Freunde von mir gesucht würden. Dennoch habe ich Dokumente und Materialien verbreitet. Nach einer Zeit erfuhr ich, daß im Oktober 1992 ein Freund von mir, Ibrahim U., verhaftet und fünf Freunde in Türkoglu bei Maras getötet worden sind. Aufgrund dieser aufeinander folgenden Ereignisse war ich auch gefährdet und hatte Angst, mich weiter dort aufzuhalten.

Im Dezember 1992 verließ ich die Türkei und stellte in Deutschland einen Asylantrag. Hier fühle ich mich auch nicht wohl. Ich habe das Gefühl, als ob ich auch hier verfolgt würde. In meiner Heimat wurde ich gedemütigt, weil ich Kurdin war; hier werde ich gedemütigt, weil ich Flüchtling bin.

Ich bin fest davon überzeugt, daß ich irgendwann in meine Heimat zurückkehren kann und frei, ohne Unterdrückung und Repressalien leben kann." □

** Dieser Artikel, wird in der Broschüre der GRÜNEN im Landesparlament, der über die Flüchtlingsfrauen handelt, veröffentlicht.*

Newroz 1993 in Kurdistan

Bejna

Bei den Newroz-Feierlichkeiten 1992 wurden hunderte von Zivilisten seitens der Regierungstruppen und der Konterguerilla getötet, hunderte schwer verletzt. Auch dieses Jahr hat die türkische Regierung Soldaten und Panzer in Kurdistan stationiert. Sie plante auch wie sonst die kurdische Bevölkerung anzugreifen. Aber der einseitige Waffenstillstand der PKK (Arbeiterpartei Kurdistans) und die Anwesenheit ausländischer Delegationen in Kurdistan hat den geplanten Angriff des türkischen Staates verhindert. In manchen Städten Kurdistans wurde auf Menschen eingeschlagen, Verhaftungen durchgeführt.

Unter den Beobachtern, die sich anlässlich der Newroz-Feierlichkeiten in Kurdistan aufgehalten haben, befand sich auch eine Delegation der national-demokratischen Frauengruppe aus Istanbul. Die national-demokratische Frauengruppe setzt sich für die Probleme, Anliegen und Forderungen der kurdischen Frauen und für das Selbstbestimmungsrecht des kurdischen Volkes ein.

Die Delegation hat sich am 20-21 März in Batman und am 23-24 März in Adana aufgehalten. Am Ende ihrer Reise informierten sie mit einem Bericht die Öffentlichkeit.

Wir geben eine Zusammenfassung dieses Berichtes wieder.

Die Situation in Batman

Vor Newroz wurden 27 Menschen unter Verdacht festgenommen, die Begründung wurde bei der Festnahme nicht angegeben.

Am Abend des 20. März fanden Feierlichkeiten statt. Hunderte von Zivilisten wurden auch hier festgenommen. Mit Drohungen, Festnahmen und Mißhandlungen wollte man die Menschen verhindern, Newroz zu feiern.

Am 21. März wurde von der Zweig-

stelle der Gewerkschaft der Erdölarbeiter "Petrol Is" in Batman, eine Veranstaltung organisiert. In diese Veranstaltung wurde nicht eingegriffen.

Die Situation in Adana

In Adana wurde ein Schweigemarsch organisiert. Sehr viele haben daran teilgenommen. Kurze Zeit später wurde die Menge seitens der offiziellen und zivilen Kräfte der Regierung mit Panzern, Waffen und Knüppel angegriffen. Tränengas wurde eingesetzt. Es wurde Feuer eröffnet und die Menschen wurden auseinandergetrieben. Willkürlich fanden dann Verhaftungen statt. Zivilisten wurden von zu Hause abgeholt, auf sie wurde eingeschlagen und sie wurden unter Verdacht festgenommen. Bevor sie zu Sicherheitsbehörden und Polizeiwachen gebracht worden sind, wurden sie in den Polizeifahrzeugen zusammengeschlagen.

Zwei Menschen wurden bei diesen Angriffen getötet. Einer dieser Getöteten war gerade erst 17 Jahre alt gewesen. Außerdem wurden zwei schwangere Frauen geschlagen, infolge dieser Mißhandlungen haben sie ihre Babys verloren haben. Weitere 300 Menschen wurden schwer verletzt. Von den verletzten Menschen, haben sich nur 4 in staatlichen Krankenhäusern behandeln lassen. Die Mehrheit hatte Angst festgenommen zu werden. Unter den Verletzten befanden sich Kinder im Alter von 3, 8 und 11 Jahren.

Kurdische Frauen in Newroz

Trotz Mißhandlungen, Terror und Gewalt haben auch dieses Jahr die kurdischen Frauen an Newroz-Feierlichkeiten teilgenommen. Von der Unterdrückungspolitik in Kurdistan sind besonders die kurdischen Frauen betroffen. Sie sind einer doppelten Unterdrückung ausgesetzt, einerseits wegen ihrer Identität und andererseits wegen ihres Geschlechtes. Sie werden von den Soldaten sexuell mißhandelt.

Eine 20-25 Jahre alte Frau aus Adana:

"Wir haben an dem Schweigemarsch teilgenommen. Nach einigen Metern wurde unsere Gruppe angegriffen. Sie haben vor allem die Frauen mißhandelt. Unsere Kleider wurden zerrissen und die Soldaten griffen nach unseren Brüsten und beleidigten uns mit Schimpfwörtern."

Eine 45-50 Jahre alte Frau aus Adana:

"Ich habe gesehen, wie mein Sohn von 5-6 Soldaten mit Knüppeln zusammengeschlagen wurde. Mir kam es vor, als ob sie ihn so töten wollten. Ich habe mich dann auf ihn geworfen. Sie haben weiter auf uns eingeschlagen. Ich wurde an vielen Stellen meines Körpers verletzt."

Nach den vielen Gesprächen, die wir geführt haben, wurde noch einmal deutlich, daß das kurdische Volk für seine Freiheit, trotz der unzähligen Angriffe, weiterkämpfen wird. Die kurdischen Frauen leisten Widerstand für ihre und für die Freiheit ihres Volkes. □

İSTANBUL'DAKİ KADIN EVİ KAPATILDI

12.05.1993 günü Almanya'nın Lünen şehrinde, BERGMANN Mützesi'nde, İstanbul'daki "Kadın Evi" üzerine bilgi vermek üzere gelen Uğur Başçıl İlhan Hanım ile, toplantıya katılan dergimiz muhabirlerinden Emine Sarıtaş, "Kadın Evi"ne ilişkin bir söyleşi yaptı. Bu söyleşi siz okurlarımıza sunuyoruz. JİYAN Redaksiyonu

Sayın Uğur Başçıl İlhan Hanım, bu ev ne zaman hizmete girdi ve kaç kontenjanı vardı?

Bakırköy Belediye Başkanı Yıldırım Aktuna'nın yardımıyla 30 Ocak 1990 tarihinde, belediyenin 300 metre karelik bir yeri bağışlamasıyla sığınma evi hizmete açıldı. Böylece Kadın Evi kuruldu. 45 kişilik kontenjan ve 9 görevli vardı.

Evle ilgili giderleri nasıl karşılıyorsunuz?

Yapılan bağışlarla karşılıyorduk. Her yerden yardım istiyorduk. Örneğin bir din adamı, düzenli olarak günde 40 kişilik yemek gönderiyordu. Oyuncakçı dükkanı, çocuklar için oyuncaklar gönderiyordu. Buna benzer hümaniter bağışlar dışında, Bakırköy Belediyesi de elektrik, su ve telefon giderlerini karşılıyordu.

Gelen kadınların sorunları nelerdi?

Şiddetten dolayı geliyorlardı. Bir tokat yediği için gelen hiç olmadı. Cinsel sapmalar, yani istemi dışında gerçekleşen, evlilik içi tecavüz denilen cinsel anlamda birleşmeye zorlanmak, geçimsizlik, satılma v.b. sorunlar başta yer alıyordu.

Çocuklara ve kadınlara yönelik eğitim programları uyguluyor muydunuz? Bunun davranış ve ruhsal açıdan kadınlar üzerinde olumlu etkisi var mıydı?

Elbette vardı. Gelen kadınlara, çocuklara dayak atmamayı ve diğer kadınlarla birlikte uyumlu yaşamayı öğretiyorduk. Psikolog bir arkadaşımız, kadınları dinliyor ve tedaviye gerek duyulduğu durumlarda onları doktora gönderiyordu. Boşanma davalarında, unutmadan söyleyeyim, Baro'dan 5-6 avukat parasız bu işleri üstleniyordu. Çocuklara yönelik bir oyuncak odası vardı. Hafta içi kültür çalışması yapıyorduk, hafta sonu yazarları davet ediyorduk. Pazar günleri film, video gösteriliyor, eğlenceler düzenleniyordu. Gelen

kadınlar Kadın Evi'nden çok memnun kaldılar. Çünkü tüm imkanlarımızla, gerek sinirsel, gerekse bedensel yönden bir rahatlama ortamı buluyorlardı.

Bu ev niçin kapatıldı?

Kötü olaylar 1991'de başladı. Yeni Belediye Başkanı Ali Talib, "Aile bir bütündür, parçalanamaz." düşüncesiyle; özellikle de "Belediye asfalt yapar, yol yapar, ama bu tür işlerle alakası olamaz" diyerek kapatmaya karar verdi. Onun istemi üzerine Ocak 1992'de kapatıldı.

Bu karara itiraz etmediniz mi? O kadınlar şimdi sokakta mı?

Çok çabaladım ama olmadı. Bu gibi durumlarda, demokrasinin henüz oturmadığı ülkelerde halkın ve devletin desteği olmadığında, başarılı olan bile, istenmeyen durumlarla karşılaşma olayı çok. Ali Talip, beni İstanbul'da yaşatmayacağını bile söyledi. Kadınların bir kısmına, İşadamları Derneği tarafından iş bulundu. Çocuksuz kadınlar, bakıcı olarak ailelerin yanına yerleştirildi. Bazıları, kendi ailelerinin yanına döndüler. Şu anda, Şişli'de küçük bir barınma evi var. 5-6 kadın orada kalıyor.

Kürt kadınlarının da gelenler arasında yer aldığını ve onların da çok değişik problemleri olduğunu söylediniz. Nelerdi ve dil bilmeyenlerle nasıl anlaşabiliyordunuz?

Türkçe bilen Kürt kadınları tercüme işlerini üstleniyordu. Yalnız şunu belirtmem gerekiyor ki, her gelen kadın ikili konuşmayı tercih ederken, bu kadınlar üçlü konuşmak zorunda kaldılar. Problemler elbetteki çok çeşitliydi, ama ben hiç unutamadığım ve kitabımda da kendisinden söz ettiğim bir Kürt güzelini anlatmadan geçmeyeceğim galiba. Bir kere çok güzeldi ve babası onu 65 yaşında bir adama satmıştı. Adam onu bir diskoya satıyor ve diskoda 2-3 kişinin tecavüzüne uğruyor. Üç gün sonra, tuvaletçinin yardımıyla kaçabiliyor.

Derdini soran bir adamla, 4 ay birlikte kalıyor. Hamile olduğunu anlayan adam, onu kapı dışarı ediyor. Karın tokluğuna bir adamın yanında kalıyor. Daha sonra bir uzak akrabaya sığınıyor. Çocuğu dünyaya getiriyor. Peşini bir türlü bırakmayan ırza geçme olayını, bu kez ev sahibi tarafından yaşıyor. Çocuğunu alıp Kahta yolunu tutuyor ve ailesi dayakla karşılıyor. Bir yıl sonra tekrar 3 çocuklu bir adama nikahsız veriliyor. Yine her gün dayak... Dayanamıyor, kaçıp İstanbul'a geliyor. Çocuğunun babasını arayıp buluyor ve ilgisiz davranışla bir ay bu adamın yanında kalabiliyor. Aynı olaylarla karşılaşınca bize sığınıyor. Sığınma evinde 7 ay kaldı ve babası ölünce, annesi onu çocuksuz kabul etti. Çocuklarını Sosyal Hizmetler Kurumu'na yerleştirdik. Çok zor bir olaydı. Sebep olanlar utanmıyorlar.

Biraz kişisel bir soru olacak belki ama, neden kadınlara yardım etme, onların sorunlarına çözüm bulma mücadelesini seçtiniz, Türkiye gibi geri kalmış, Avrupa'ya özenen, ama başarısız bir ülkede?

Annemin ve benim yaşadığı olaylardan olsa gerek. Annemi 38 yaşında yitirdim. Emekçi bir kadındı. Babamdan dayak yiyordu, ben de öyle. 19 yıllık evliliğimde, kocamdan ben de dayak yiyordum. Bu arada 2 kız, bir de oğlan çocuğum oldu. 19 yıllık bir süreden sonra bir celsede boşandım. Sığınma evi açmak, sanki annemin vasiyetini yerine getirmek gibi bir şeydi. Çünkü yaşadığım olaylar, beni bürokratik kurumlarla değil de, kadınlarla dostça ilişki kurma durumuna getirdi. Benim gibi binlerce kadın sömürü, baskı altında. Onları bu toplumun değer yargıları içinde anlayabiliyorum. 1975'den bu yana bu mücadelenin içindeyim. Vazgeçmeyeceğim. Tüm istemim, haksızlıkların kol gezdiği bu ülkede, kadınların hak ettiği yere gelebilmesidir □

Jiyan, zıman û jin (*)

Bêrivan Şahin

"Dema ku ez di zaroktiya xwe da hatim Elmanya, min nikaribû bi Tirkî qise bikim. Ez pênc salî bûm û hatibûm cem dê û bavê xwe. Li Elmanya ez çûm dibistanê. Lê ev dibistan bo zarokên biyani hatibûn sazkarin. Zarokên ku ji Tirkîyê an jî ji Kurdîstana Tirkîyê dihatin Elmanya, mecbûr diaman ku herin van dibistanan. Li dibistanê ez usa fêrî Tirkî û Elmani bûm. Ji Kurdîya min, ku ez li welatî jî dapir û bapirê xwe hin bûbûm, tişteki nema; ji ber ku malbata min jî di hundirê malê da gelek kêr Kurdî qise dikirin. Bi vi awayî kesên wek min, gelek baş Tirkî û Elmani qise dike, dixwîne û dinvise. Lê Kurdî, belê lê Kurdî! Ax, min wi zimanê xwe yê delal û xweşak birva kiribû. Li malê Tirkî, li dibistanê Elmani û paşê zimanên din ên biyani. Ez wek mirovek nivî bûbûm."

Ev serpêhatiya han jî ser koçikeke Kurd, ku ji Kurdîstana Bakûr hatiye Elmanya, derbaz bûye.

Bi rastî jî, mirovek ku nikaribe zimanê xwe yê zikmaki hin be, nikare şexsiyeta xwe jî pêşya bibe. Ev kes, mirovek nivî ye.

Di welatê dervayî welat sedhezar kes hene, ku nikarin zimanê xwe yê zikmaki fêr bibin. Ev jî wek xwediyê gotnên jorin di aliyek da Kurd in, lê belê Kurdên nivî.

Li welatê me da malûm e dewleta kolonyalist a Tirk hemû mafên miro-

vi û netewî jî bo me Kurdan qedexa kirîye. Ev 70 sal e dixwaze me Kurda bêşexsiyet bîhêle, dixwaze me gor fîkra xwe Tirk bike. Lê iro em dibînin ku gelê Kurd jî bo mafên xwe şer dike.

Ev siyaseta dewleta Tirk, li dervayî welatî jî domdike. Dest û zenda Tırka hetani Elmanya û welatên din ê Ewropa dirêj dibe. Ew dixwaze li wan deran jî me bixensîne û me bîfetsîne. Li wan deran jî, em nikarin bi zimanê Kurdî herin dibistanê, em nikarin navên Kurdî li zarokên xwe daynin, nikarin bi Kurdî jî televîzyon û radyo neşir çêkin. Nikarin û nikarin. Lê Tirk, Ereb, Yewnan (Grek), Yûgoslav, Îspanyol, Portekiz û her wekî milletên din van tiştana hemû dikarin bikin. Lê em, em Kurd, em nikarin...

Mesele ev e ku, dewleta Elman jî dewleta Tirk a paşverû dîtirse, naxwaze navbeyna wi û Tirkîyê xirab bibe, naxwaze hevkarîya wan jî aliyê aborî û siyasî bîşkê.

Lê disa jî jî dervayî welat Kurd gor

imkanên xwe li ser van meselan dîsekînin. Kurdên dervayî welat, dewleta Tirk tev li siyaseta wî yê nijadperest dixin quncikê. Pîr çakere ye ku siyaseta dewleta Tirk, li ser tunebûn û tevkuştina gelê Kurd hatiye damezrandin. Lê Kurd jî li hember vê yekê bêxebat nîne.

Li dijî siyaseta nijadperest ya dewleta Tirk, em di hundirê malê da, di nav malbatê da, di komelan da dikarin xebateki xurt bikin.

Iro li dervayî welat gelek welatparêz hene û jî berê bêtir li ser şexsiyeta xwe yê nasyonali dîsekînin. Hember siyaseta Tırka bi zarokên xwe ra bi taybetî Kurdî qise dikin. Wana dişînin dersên folklorê Kurdî û zimanê Kurdî. Wan kesên ku bi xusûsiyet dijî siyaseta dewleta Tirk derdikovin, li dervayî welat bi zêdeyî bi van tiştana mijûl dibin. Iro li dervayî welat jî neslek nûh mezin dibe û ev neslê nûh tenê bi zimanê Kurdî û zimanê dewleta ku tê da dijîn, deng dikin. Neslek mezin dibe ku, serbilind in jî bo ku Kurd in; ew ne stûxwar in. Nes-

kalmışlardır.

Nitekim yukarıda isimlerinden bahsettiğimiz örnek kadınların yerini, bu gün isimlerini bu sayfalara sığdıramayacağımız binlerce kadın almıştır.

İran Şahi'nden baskı gören ve hapsedilen aydın bir babanın (Ebdul Hesen Beg'in) kızı Mesture Hanım da, tarihin sayfalarında Kürt şair ve tarihçisi olarak yerini almıştır. Asıl adı Mah Şeref Hanım Kürdistanlı olan Mesture Hanım'ın, ilk kez 1927 yılında 2000 beyitten fazla bir divanı, "Diroka Erdalan" adlı tarih kitabı, İran tarihçisi Nasır Azadpûr tarafından yayınlanmıştır.

Bu günün tohumlarını atan bu kadınların izini takip eden; süngülerle karnı değilen, kimyasal silahlarla toptan yokedilmeye çalışılan, işkencelerde, hapislerdeki zulme karşı direnişlerini sürdüren, gözyaşı ve acılarını içine gömen, yas tutmak yerine mücadele edenlere, tüm Kürt halkının saygısı sonsuzdur.

Kanımcı, Kürt halkının bu güne kadar varolmasının ana etkenlerinden biri de Kürt kadınlarının inatla, kendi ulusal varlığını ve ona ait değerleri koruması, o mücadelecî ruhu ve değerleri kendi çocuklarına aktarmasıdır. Çünkü, bugünkü mücadelecî neslin yetişmesi, salt objektif koşulların eseri olamaz. Bundan dolayı, hala kendi ülkesinin ulusal kuruluş mücadelesini görmeyip de ülkemizden yüzbinlerce kilometre uzaklıktaki kurtuluş güçlerini övenleri, bu objektif ve sübjektif olumluluk ve olumsuzluklar çok fazla etkilemiyor. Onların büyük bir kısmını kendi öz ulusunun mücadelesine kanalize edemiyor.

Kürt halkının yüzakı olan kadınlarımızın ulusal boyunduruğun kırılmasındaki yerinin, ne en başa, ne de en sona alınması doğru değildir. Bir bütün olarak onlar, Kürt halkının özgürlük mücadelesinin asli unsurlarıdır. Birlikte verilen mücadelenin, biz Kürt kadınlarının mücadelesine de büyük bir etki yapması kaçınılmazdır. Bu anlamda gelin, hep beraber ulusumuzu dünya ulusları arasında layık olduğu yere çıkaralım! □

Biz Örgütlü Çalıştığımızda, Daha Da Güçlü Olacağımıza İnanıyoruz

Gül Şer/Aarau

Biz, İsviçre'de bulunan Kürt kadınları, nihayet yıllardır özlemini duyduğumuz Kürt Kadınlar Birliği-KOMJIN'ı kurduk.

30 Ocak 1993 tarihinde Aarau, Lozan, Solothurn ve Basel'den gelen kadın arkadaşlarımızın yanısıra, Almanya KOMJIN Merkez Yürütme Kurulu üyesi bir arkadaş da toplantıda hazır bulundu. Bizler çalışmalarımızı başlatmış durumdayız ve bundan ötürü çok mutluyuz. Dileriz ki tüm kadınlar kendilerine özgü örgütlerini oluşturma imkanlarını bulsunlar. Çünkü örgütlü bir biçimde çalıştığımızda, daha da güçlü olacağımıza inanıyoruz. PSK'lı ve KOMKAR'lı erkek arkadaşların göstermiş oldukları dayanışmadan ötürü, kendilerine bir daha teşekkür etmek istiyoruz.

Amaçlarımız şunlardır:

- İsviçre'de yaşayan ve çalışan Kürdistan'lı kadınları örgütlemek, onlar arasında birlik ve dayanışmayı sağlamak, sorunlarının çözümünde yardımcı olmak, toplumsal alanda eşit haklara kavuşması için çalışmalar yürütmek,

- Genelde tüm kadınlar, özeld Kürt kadınlarının üzerindeki çifte baskı ve ayrımcılığın kalkması için çalışmalar yapmak,

- Ezilen tüm kadınlarla dayanışma içinde olmak.

Kürdistan'a özgürlük, Türkiye'ye demokrasi...

Demokrasi ve insan hakları vaatleri ile iktidara gelen koalisyon hükümeti, insan haklarına ve demokrasiye saygılı, ne kadar inançlı olduğunu, iktidar döneminde bir daha kanıtlamıştır. Türk hükümeti özgürlük ve demokrasi için mücadele veren

Kürt halkına "iç hareket" adı altında zulüm, işkence, baskı yapıyor, kentlere, köylere saldırıyor, yerle bir ediyor.

Kürdistan'daki çirkin savaşa alet edilen çocuklarımızın analarına sesleniyoruz. Savaşta ve barışta sözü muteber görülmeyen insanlığın anası kadınlar. İnsanca, barış içinde yaşamak varken, neden iki halkın düşman edilmesine izin veriyoruz? Düşman edilen çocuklar bizim mi? Türk hükümetinin kendi çıkarlarını korumak için, ölüme veya öldürtmeye ydlatığı çocuklar sizin mi? Eğer sizin ise, bizim ise, ölen ve öldüren çocuklarımıza sahip çıkmanın zamanı daha gelmedi mi? Daha ne kadar kan dökülmesi gerekiyor, ne kadar gözyaşı? Onlara kardeşliği, dostluğu öğretme zamanı gelmedi mi? Bu iktidar kendi halkına da demokrasi ve insan haklarını çok gören, özgürlük ve demokrasi için mücadele eden Kürt halkının onurlu yürüyüşüne 19. yüzyıl kafası ile çözüm arayan, kan emmeye doymayan, iç hareket diye adlandırılan bir operasyonla savunmasız 30 milyonluk Kürt halkına kan kusturan, savunmasız kadınlara Bosna Hersek'te olduğu gibi tecavüz eden, 20. yüzyılın yüzkarası olan bir rejim yaratmıştır.

Bu rejime dur diyebilmek için, tüm anaları, özgürlükten ve insan haklarından yana olan tüm yurtsever ve demokrat kadınları, halkların kardeşliği için mücadeleye çağırıyoruz. Bizler barıştan ve kardeşçe yaşamaktan yanayız.

Biz Kürt kadınları, Kürdistan ve Bosna Hersek'te yaşanan insanlık dışı katliam ve çirkin savaş, kadınlara yapılan insanlık dışı işkence ve tecavüzü lanetliyor, tüm dünya kamuoyunun duyarlı olmasını ve müdahale etmesini bekliyoruz.

Bu anlamda Kürdistan'a özgürlük, Türkiye'ye demokrasi şiarını yükseltelim! □

93 NEWROZ'u İÇİN NE DEDİLER?

Nujen

93 Newroz'u, T.C'nin halkımızı kana bulama heveslerini kursaklarında bırakan, aylarca önce hazırlanan planlarını alt-üst eden beklenmedik bir gelişmeyle, ülkemizin sokaklarında düşmana inat, özgürlük ateşleri yakılarak kutlandı. Ancak, yine özgürce kutlanamadı. Yine terör estirildi, tanklar hücumu hazır bekletildi; kimi yerlerde kitlelere saldırılarak ölümlere neden olundu. Öyle, Türk yönetiminin göstermek istediği gibi pek de "sükun içinde" geçmedi. Ama PKK'nın, Newroz öncesi yaptığı barış çağrısı ve ateşkes kararı, bir anda gerilimin düşmesine ve T.C'nin oyunlarının bozulmasına neden olunca, daha fazla kan dökülmeden kutlanan bu yılki Newroz, son yılların en çoşku geçiren Newroz'u oldu.

Kürt halkı, bütün baskılara rağmen bu kutlamalarda bulunurken, kimi "Newroz" tutkunu Türk hükümeti yetkilileri ise, çadır kurup, örs üstünde demir döverek, "Türklük Kurultayı" için Newroz gününü seçip, Ergenekon senaryolarını sergilediler.

Evet 93 Newroz'u işte böyle paylaşılmayan, kimilerince de yeni keşfedilen, değişik yorumlarla değerlendirilen bir bayram olarak görüldü. Başta Türk yönetimi olmak üzere, onu yalnız bırakmayan basın ve yayın bu yıl, Newroz'un Türk Bayramı olduğunu kanıtlamak ve inandırmak için, deyim yerindeyse yırtındı. Özellikle TRT, üç gün boyunca buna yönelik yayınlarıyla, Türk-Kürt halklarını inandırma yanlısına düşmekten, kendisini alıkoymadı.

Köşe yazarlarının büyük çoğunluğu, genelinde Newroz'un (pardon Nevruz'un) Türklerin bayramı olduğu noktasında birleşti. Ancak bunlar arasında, (takip edebildiğim kadarıyla) Newroz'a ilişkin ilginç ve çelişkili değerlendirmelerde bulunan bazı yazarların yorumlarını vermeden geçemeyeceğim.

Aradan 1,5 ay gibi bir süre geçmesine rağmen, JİYAN'ın farklı kesimlere ulaşacağını ve bir çok okuyucusunun, Newroz döneminde, tüm gazeteleri takip etme olanağını bulamamış olabileceğini düşünerek, bu çelişkili yorumları, alıntılarla burada belirtme gereğini duydum.

Hürriyet gazetesinin iki yazarından biri, *Tahsin Öztin*, 24 Mart 1993 tarihli "Kulak Misafiri" köşesinde, "Nevruz ve Silah Sesleri" başlığı altında şunları yazdı. "Bize, hocalarımız, hala hatırlarım Nevruz'u şöyle öğretmişlerdir. "Şükür yaza erdik!..." Okulca kırlara çıkar bahara "hogeldin" derdik Nevruz'da...Bu iyi niyetlerimizle 80'li yıllara ulaştık. Ne olduysa o sıralarda oldu... Nevruz sevincine bölücü tohumlar karıştırıldı".

Birincisi, Sayın Öztin'in ifadesine göre Nevruzun, bir mevsimin başlangıcından, bir soğuk dönem sonrası sıcaklığın gelmesinden dolayı sevinildiği, kırlara çıkıp eğlenmekle geçirildiği anlaşılıyor. Yani Newroz'un, bizim için simgesi olan ve şimdi Türk yöneticilerinin de kabul ettiği "ateş" yakarak yapılmıyordu, pikniğe çıkılıyordu. (Kırsal kesimlerde mümkün de, acaba kentlerde yaşayanlar hangi kırlara çıkar ve kutlardı?) Benim bildiğim kırlara çıkma olayı, dünyada bir çok ülkenin "İşçi Bayramı" olarak kutladığı, Türkiye'de ise, 12 Eylül Cuntasına kadar "Bahar Bayramı" (ki daha sonra bu isim bile kaldırıldı) adı altında, 1 Mayıs'ta okullarca yapılan bir şenlikti.

İkincisi, 80'li yıllarda Newroza bölücülük tohumlarını karıştıranlar, o zamana dek hiç bir değişikliğe uğratmadan, ulusal bayramları olarak hem de Newroz ateşini yakarak kutlayanlar değil; bu ateş ışığının etrafta saçtığı parıltılardan korkup, ışığı silah ile, panzerler ile yokedebileceğini sananlar oldu. Tahsin Öztin ve onun gibi düşünenler bunu iyi bilmeliler.

Aynı gün ve aynı gazetecinin bir diğer köşe yazarı, "Açı" köşesinde *Mümtaz Soysal* ise, "Bayramların En Büyüğü" başlığı altında, Türk Devleti'nin Newroz'a sarılışından duyduğu rahatsızlığı şöyle dile getiriyordu. "Şeker Bayramı, Kurban Bayramı, Cumhuriyet Bayramı ne demekmiş. Türklerin en büyük bayramı Nevruz'dur. Daha doğrusu, ortak gazete ve dergilerimizin de benimsediği bir alfabeyle Newroz!... Şimdi varsa yoksa Newroz. Anadolu'nun insanlarını yanyana yaşatıcı tek olay olarak sunuluyor... Hatta çadır kurup, Özal ve Demirel'le birlikte Erdal İnönü'ye bile örs üstünde demir dövürerek, Ergenekon senaryoları oynatanlar da, Türklük Günü diye Newroz'u seçmeden edemediler diyor ve arkasından, "Ya Rab, bu ne ikiyüzlülük, politikasızlık ve çapsıklıktır ki, koskoca Türkiye Cumhuriyeti'ni bir Newroz'a teslim etmişler..." Ülkenin çeşitli yörelerinde, çeşitli geleneklerle kutlanıyor olabilir, ama bir kısmımızın aile ve çocukluk anılarında "Nevruz" diye bir şey yoktur. Hidrellezler, bahar bayramları vardır da, Nevruz'u anımsamayız" diyerek, Tahsin Öztin'in söylevini çürütürcesine, Newroz'un Türk devletinin iddia ettiği gibi, Türklerin hiç de geleneklerinde yer almayan bir bayram olduğu gerçeğini sergiliyordu.

Evet ulusal değerler, bir ulusun varlığını sürdürmekte rol oynayan büyük etkenlerdir. Yeter ki, bir ulus kendi özdeğerlerini tanıyabilsin, birlikte yaşadığı halkların ulusal değerlerine sahip çıkarak, onların bu değerlerini eritme yoluyla zengin bir gelenek ve kültüre sahip olacağı yanlısına düşmesin.

Türkiye gibi özünde turancılık, milliyetçilik, ırkçılık gibi kavramların ağır bastığı, artık dünyanın hemen hemen hiç bir yerinde raslanmayan

lek mezin dibe ku belki jî me jî bêtur jî bo da mafên Kurda û Kurdistanê wê kar bikin.

Na, ewana bi navên xwe yê Kurd, bi zimanê xwe yê Kurdi ku ew deng dikin, nîha jî bo me Kurda û Kurdistanê kar dikin, hin jî kareki zehf mezin... Bi rasti jî ne usa ye? Lema jî ez dibêjim lazim e em hemû bi taybeti ser çand û hunera xwe û li ser zimanê xwe

yê zikmaki bisekinin. Zarokên xwe wek Kurd mezin kin, wek insanên temami, ne nivî. Wek Kurdên serbilind.

Bir û baweriya min ew e ku di wê wari da, bi taybeti li ser milên jinên Kurd barek mezin heye. Di westê iroyin da (em bixwazan an na) her derê welatê me da û li dervayi welat hin jî jin zarokan mezin dibe û bi rasti jî zarok zimanê xwe jî dayikê fêr dibe. Dayikên Kurd wek model li ber zarokan in. Li ilmê hinkari û sosyal psikolojîyê (psikolojîya civati) da gelek teori û aksiyon hene. Teoriskarên hinkariyê **Bandura**, hawir-dora insan, jî in-

sanar ra wer modeleki dibine. **Bandura** bi kurti dibêje: "Mirov jî kesên din hin dibin. Mirov ber çavên insanên din wek model e; mirov jî vi modelê tişt hin dibe. Ev tiştên ku meriv dixwaze fêri insanên din bike, bi teşvik hin jî baştir dikare bide fehmkirin û elmandin."

Ez jî jinên Kurd wek model li ber zarokên me dibinim. Lazim e em modelên baş bin jî bo zarokên xwe. Modelê Kurdayeti bînin. Gerek bê bira me; dewleta kolonyalist a Tirk herdem jî jinên Kurd tirsîyaye. Ew jî gelek baş dizane ku li Kurdistanê hin-

kariyê zarokan pîrani li ser milên jinên Kurd e. Hin di destpêka Komara Tirkîyê da dewleta Tirk dixwest jinên Kurd bi taybeti bişîne dibistanan ku ew li wan deran Tirkî hin bînin û wi zimanê fêri zarokên xwe bikin. Iro jî di wi siyasetê da tiştê nehat guhartin. Lema dewleta Tirkî hin jî bi taybeti li ser jin û keçikên Kurd disekinin.

Bersiva me jî wan ra gerek usa be: "Em Kurd in û herdem jî Kurd binim; li welat û li dervayi welat."

(*) Ev gotara jî rojnama **AZADÎ**, hejmara 31 hatiye girtin..

Köln:

Civina Jinên Kurdistan

KOMJIN, jî roja damezrandina xwe heyani iro, karên bê westan dibe, ku yekîtiya jinên Kurdistanî pêk bê û di nav wan da bir û baweriya alikariyê xurt bibe. Bi wê armancê, kar û çalakiyên xwe bi tenê pirs û pirsgerêkên jinên Kurdistanî Bakûr ra girênedan. Ew, di wê bir û baweriyê da ne, ku jî bo hemû perçên Kurdistanê kar bê kirin. Wê bir û baweriya xwe di roja 24'ê Nisanê careke dinê da xuyakirin.

Li ser banga **KOMJIN**'ê, jinên Kurdistanê yê hemû perçan û her

usa jinên Elman ku jî bo alikariya gelê Kurd kar dikin, li bajarê Kolnê, di 24 Nisan 1993'an da civiyan. Di civinê da li ser kar û barên tevayî û yê pêşerojen hat axiftin.

Beriya her tiştî gihştin vê neticê, ku alikariya Kurdistanî Başûr bikin. Projeyên ku jî bo Kurdistanî Başûr hebûn, pêşve bînin. Hewl bê dayin, ku jî bo jinên Kurdistanî Başûr "Projeya atolya dirûnê" bi kar bê. Her usa bi tevayî şeveke alikariyê bê çekirin û hatina wi jî bînin vê projê. Di gel van,

gor şertan çalakiyên bi cure cure pêk binin.

Her usa gor vê çalakiyan di meha Çiriya Pêşin li bajarê Dortmund'ê, bi navê "Rewşa jinên Kurdistanê û rola wanê tevgerê" civinek bê amadekirin. Di civina Kolnê da berpîrsiyarên Radyoya Dortmund ya beşa Kurdi jî hazir bûn û bi jinên Kurdan û Elmanan ra hevpeyvin çekirin. Biryar hat girtin, ku di meha Heziranê da careke dinê civinek bê çekirin

"Kadınım Diye Tek Başına Yaşamaktan ve Çalışmaktan Korkmadım"

Dergimizin muhabirlerinden Zerin, Wuppertal kentinde yaşayan bir Kürt kadınıyla bir söyleşi yaptı. Bu söyleşi aşağıda siz okurlarımıza sunuyoruz.

JİYAN Redaksiyonu

Kendinizi tanıtır mısınız?

İsmim Senem Tuncay. Malatya'da doğdum ve 35 yıllık evliyim. 25 yılı Almanya'da olmak üzere yaklaşık 35 yıldır çalışıyorum. Yaşamdaki zorluklar çok büyük. Buna rağmen hayatta kendimi kimseye yük etmek istemedim. Çalıştım.

Almanya'ya ne zaman geldiniz?

Almanya'ya 1968 yılında işçi olarak geldim. Diğer bir deyişle köle olarak satıldık.

İşçi ailesi olarak mı geldiniz?

Hayır. Önce ben geldim. Daha sonra eşimi ve çocuklarımı işçi ailesi olarak getirdim. Kadınım diye tek başına yaşamaktan ve çalışmaktan korkmadım. Diğer kadınların da böyle olmasını arzu ediyorum.

Küçük yaşlarda mı evlendiniz?

Öyle sayılır. 19 yaşında evlendim. Gerçi o dönemde daha küçük yaşlarda evlendirilenler gözönüne alınırsa 19 yaş küçük sayılmazdı.

Görücü usulüyle mi evlendiniz?

Görücü usulünün de ötesinde. Akşam görmeye geldiler. Yine aynı akşam sofrada dönür oldular. Ben eşimi daha önce hiç görmemiştim ve hiç tanıımıyordum. Ben bu işe başta karşı koydum. Ama o dönemde büyüklerimiz dediği mutlaka olurdu. Karşı koymamız da sadece lafta kalıyordu. Ayrıca ben o dönemde meseleleri bugünkü kadar bilmiyordum. Böylesi evliliklerin getirdiği zorlukların bilincine vardığım zaman da artık iş isten geçmişti. Çoluk çocuğa karışmıştık.

Almanya'ya geldiğiniz dönemde genellikle erkekler çalışır, kadınlar ev işleri ve çocuk bakımını üstlenirlerdi. Bu sizin ailede de mi böyle oldu?

Hayır bizde bunun tersi oldu. Eşim benim Almanya'ya gelmemi istiyor-

du. Ama kayınpeder tarafı karşıydı. Ekonomik durumdan dolayı eşim istiyordu. Ben Almanya'ya gelip onu istek yapacaktım. O dönemde ben, evde oturup çocuklarıma bakmayı çok istememe rağmen, maalesef sürekli çalışmak zorunda kaldım. Çünkü bu konuda eşime güvenmiyordum. Eğer çalışmayıp, evde otursam perişan olacağımıza inanıyordum. Çalışmam gerektiğini, kocama asalak olmamam gerektiğini biliyordum. Bir ev eşiği olarak görülmeyi içime sindiremiyordum. Bu nedenlerden dolayı sürekli çalıştım. Böyle davrandığım için pişman değilim ve tüm kadınların da böyle davranmasını istiyorum.

Sizin nesilden Almanya'ya gelen bir hayli kadın sizin gibi düşünmüyor? Neden acaba?

Maalesef öyle. Bunun nedeni, bazı kadınların kırsal kesimlerden gelmesi, bazılarının ise dünyadan haberdar olmaması, dört duvar arasında ev işleri ve çocuk bakımıyla uğraşması ve "bana ne" tavrıdır. Kocalarını "Allah" gibi görmeleri, buna inandırılmamaları, "Kocamdır, çalışır, getirir, ben de yerim" anlayışında olmaları. Bir anlamda eğitim meselesi. Kuşkusuz ben anem ve babamdan eğitim aldığımı söyleyemem. Onlardan aldığım eğitim kadının kocasına saygılı olmasını istiyordu. Bunu onların yaşamlarında ve ilişkilerinde görüyor-

dum. Ta küçüklükten beri buna tepkim vardı. Evlenip Yozgat'a gittiğimde, kaynanama ve kayınlarıma "perde arkasında gelinlik yapamıyacağımı, onlarla oturup yemek yiyeceğimi" söyledim. Onlar da güldüler. Beni ya açık sözlü ya da çocuk olarak gördüler. Ama beni öyle kabul ettiler. **Almanya'ya geldiğinizde ne gibi sorunlarla karşılaştınız? Burada politik ve demokratik çalışmaların içinde yer aldınız mı?**

İlk geldiğimizde karşılaştığımız en büyük sorun dildi. Bizi hemen bir makinenin başına yerleştirdiler. Ne bir kursa gitme ne de bir başka yoldan dil öğrenme olanağı vardı. Zaten bir yıllığına ve kontratlı olarak gelmiştik. Fabrikanın kadınlar için hazırladığı kadın yurdunda kalıyorduk. 5-6 metre karelik bir odada 3-4 kadın birlikte kalıyorduk.

Maalesef bizim nesilden olup Almanya'ya gelen kadınlar dünyadan habersizdiler. Olayların içindeydiler, ama bilincinde değildiler. Bir kitap ve dergi okuma yoktu. Bu durum birçok ailenin parçalanmasına, dağılmasına yolaçmıştır. Ama ben olaylara farklı yaklaşıyordum. Çevremde ne olup bittiğini anlamaya, bildiklerimi, öğrendiklerimi çevremdeki kadınlara anlatmaya çalışıyordum. Beni sevip, dinliyorlardı. Ama kendi bildiklerini yapıyorlardı. O dönemde, para kağıtları hayım sorumlusuna gelir, kadınlar, imza karşılığı pa-

ra kağıtlarını alırlardı. Kadınların hemen hepsi imza atmaya bilmedikleri için, parmak basarlardı. Benim imzamı atmam sorumluyu hayretlere düşürmüştü. Bunları, o dönemdeki kadınların eğitim ve kültür seviyelerinin ne düzeyde olduğunu belirtmek için söylüyorum. Ben bazı şeyler yapmak istiyordum. Ama tek başıma, bir kadın olarak, bu ortamda sonuç almam mümkün değildi.

Çalıştığım işyerinde bir dönem işçi temsilcisi oldum. Sendikaların yaptığı toplantılara, eğitim çalışmalarına katıldım. Elimden geldiği kadar işçilerin haklarını savundum. Hatta, Maraşlı bir kadının haklarını savunduğum için, yöneticilerle takıştım, işveren tarafı beni işten atmak için uğraştı.

Uzun bir evlilikten sonra, eşinizden ayrıldınız? Çevremizdeki insanların, bu durumu normal birşey olarak değerlendirmediklerini biliyoruz. Çevremizdeki böylesi düşünceler sizi nasıl etkiliyor?

Çevremdekilerin ne düşündüğü beni ilgilendirmiyor. Önemli olan aldığım kararın doğru olduğuna inanmamdır. Eşim iyi bir insandı. Ama herşeyi benden bekleyen bir yapıya sahipti. Geçimimizi sağlamak için 8 saat dışarda çalışıyordum. Eve geldiğimde, eşim bulaşıkları yıkadığını söyleyerek başıma kakardı. Ona göre bir erkek bulaşık yıkamazdı. Beni aptal yerine koyan tavırları vardı. İşimin ağır ve yoğun olması nedeniyle çocuklarımla yeterince ilgilenemiyordum. Ama eşim bu olanağa sahipti ve çocuklarımla sevginin ötesinde başka birşey vermedi. Kendi isteklerini bana zorla kabul ettirmeye çalışmaya başlamasından itibaren, başından beri bozuk olan beraberliğimizin devam edemeyeceğini ve çekilmez bir hale geldiğini anladım. Bir evliliğin yürümesi için tarafların iyi olması yetmiyor. Ayrıca bazı fedakarlıklarda bulunulması gerekiyor. Ama maalesef ben eşimde bunu görmedim.

Son yıllarda genel olarak kadın hareketi gelişmiş gösterdi. Bunun nasıl değerlendiriyorsunuz?

Olumlu buluyorum. Ama kuşkulu olduğum yanlar da var. Ben kadının sa-

dece cinselliğini ortaya koyup tartışmasını istemiyorum. Eksik buluyorum. Bence kadın sosyal ve ekonomik alanda da kendisini ortaya koyup tartışmalı ve çözüm yollarını bulmalıdır. Bir kimlik sorunudur.

Benim gördüğüm bir yanlış var. Burada belirtmek istiyorum. Yeni nesilden bazı genç kızlarımız bu konuda aşırı davranıyorlar. Eski alışkanlıkları, kültürü bir anda değiştirmek istiyorlar, aşırı bir cinsel özgürlük talep ediyorlar. Onların ayrı bir kültürle yetiştiğini biliyorum. Ama onlar bu kültürlerini eski kuşaklara zorla kabul ettirmeye çalışıyorlar. Bu yanlıştır. Kadınlarda değişikliklerin yavaş, yavaş olması gerektiği inancındayım. Cinsel özgürlüğün, kadınlık onurunu ayaklar altına almaması gerektiğine inanıyorum.

Ben kişi olarak evlilik kurumuna karşıyım. Ama hergün bir başka erkekle yaşamaya da karşıyım. Bana göre, karşılıklı anlayış üzerine kurulmuş bir beraberlik daha sağlıklıdır.

Çevre tarafından hoş karşılanılmıyacak bir işyeriniz var. Birahane (lokal) çalıştırıyorsunuz. Bu konudaki zorluklarınızı anlatırmısınız?

Çevrede hoş karşılanmadığını biliyorum. Ama bu beni ilgilendirmiyor. Çünkü ben ne yaptığımı biliyorum. Geçimimi sağlamak için bu işi yapıyorum. İşyerimin ahlak dışı şeylerde kullanılmasına müsaade etmiyorum. Ayrıca benim müşterilerim de farklı. Çoğunluğunu entel Almanlar oluşturuyor. Bunun yanı sıra, Kürt ve Türk aydınlarına hizmet veriyorum. Kısaca yaptığım iş " ayak işi" toplumdışı bir iş değil. Benim müşterilerimle ilişkilerim, sadece işyeri sahibi-müşteri ilişkileri değil. Onlarla tartışıyor, onlardan bazı şeyler öğreniyorum. Yani hem çalışıyor, hem de kendimi geliştiriyorum. Ki, bunlar benim için daha önemli. Bizim insanların olaylara nasıl baktığını biliyorum. Ama beni hiç ilgilendirmiyor.

İşyerinizde çalışan kadınlar, genellikle, sosyal ve politik baskılarla yüz yüze olanlar. Niçin?

Onların bana, benim de onlara ihtiyacım olduğu için. Zaten onlar hayatın darbesini yemişler. Kimi ailesinden kopmuş, kimi politik baskılardan do-

layı çıkıp gelmiş. Hepsi dürüst insanlar. Bunlardan bana zarar gelmeyeceğini biliyorum. Bizim birbirimize sahip çıkmamız gerektiğine inanıyorum.

Bir dönem bir grup kadınla birlikte, sadece erkeklerin gittiği kahvelere gidip oturma gibi bir eylem yaptınız. Bu türeyemleriniz devam ediyor mu?

Hayır. O eylemler kısa sürdü. Birlikte çalıştığımız kadınlarla anlaşamadık. Eylemlerden amacımız, kadınları bir araya getirmek için böylesine sansasyon yaratacak eylemler yapmaktı. Wuppertal'deki Türkiyelilerin gittiği kahveler sadece erkeklere aitti. Burada bir ayrım vardı. Bu ayrımı protesto etmek ve kadınlarla erkeklerin bir kahvede birlikte oturabileceklerini göstermek istiyorduk.

Kadınlar genellikle sorunları konusunda sadece şikayette bulunuyorlar, çözümü için önerilerini, görüşlerini pek dile getiremiyorlar. Siz bu konuda ne diyorsunuz?

Bunu doğal buluyorum. Çünkü bir kız sürekli olarak anasının bu konudaki şikayetleriyle, yakınmalarıyla hergün yüz yüze. Ama yakınmalar sorunu çözüyor. Sorunlarımızı çözmek için bir araya gelmeli, kültürel faaliyetlerde bulunmalı, daha fazla politika ile ilgilenebiliriz.

Kürdistan'da son dönemde yaşanan birliksürecinin nasıl değerlendiriyorsunuz?

Olumlu buluyorum, sıcak bakıyorum. Geç kalmış bir olay olarak görüyorum. Bununla birlikte, birçok "ama"yı içinde taşıdığını söylemek istiyorum...

Dergimiz okurlarına son olarak ne söylemek istersiniz?

Kadınlar haksızlığa boyun eğmemeli, haksızlıklara karşı sonuna kadar direnmeli. Güçlü bir kişilik sadece bir cinsle ait değildir. Sorunlarımızın bilincine varmaları için kendilerini eğitmeli, bilinçlenmelidirler. Bu konuda Jiyan gibi kadın gazetesi ve dergilerine büyük görevler düşüyor. Onlar, sorunları ve çözüm yollarını, kadınlarımızın eğitim ve kültür düzeyini göz önünde bulundurarak, sade ve anlaşılır bir dilde yazmalıdır. Jiyan, tüm kadınların sesi olmalıdır diye düşünüyorum. □

EYLEM HABERLERİ...

KÖLN:

Kürt Kadınları Bu Haklı Mücadelede Yerlerini Almalıdırlar

Şirvan Zanan

KOMJIN-Köln Birimi, 7 Mart 1993

tarhinde 70'in üzerinde bir kitlenin katılımıyla, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutladı. Toplantı, Kürdistan'ın özgürlüğü için şehit düşenlerin anısına yapılan saygı duruyuşuyla başladı. Daha sonra KOMJIN-Köln Birimi sorumlusu kısa bir açış konuşması yaptı. Sorumlu konuşmasında şöyle diyordu: "Bugünün önemi biz Kürt kadınları açısından daha da artmaktadır. Çünkü bizler, bir yandan kadın sorununa yönelik çalışmalar yürütürken, diğer yandan Kürt halkının ulusal kurtuluş mücadelesinde en ön saflarda yerimizi alıyoruz. Biz kadınlar evde, tarlada, hayatın her alanında üstümüze düşen sorumluluğun bilincindeyiz. Halkımızın üzerindeki sömürgeci, erkek-şoven baskılara karşı, halkımızın tüm unsurlarıyla beraber biz kadınlar da yerimizi almak zorundayız. Bu sorumluluk biz Kürt kadınlarına tarihten gelen bir mirastır; unutmayalım ki Xwişka Leyla, Kürt halkının özgürlük mücadelesinde erkeklerle omuz omuza mücadele vermiş, düşman tarafından katledilmiştir. O, halkının içerisinde unutulmuyacak bir özgürlük simgesidir.

Kürt halkı bir bütündür; eti kemikten ayıramadığımız gibi, Kürt halkının öz-

gürlük mücadelesinde de kadınları erkeklerinden ayıramayız! Kürdistan'da sürdürülen zulüm, baskı ve sürgünler katmerli bir şekilde devam ediyor... Ülkemizde tüm bu yaşananlar bizlere daha fazla sorumluluklar yüklemektedir. Düşmana inat saflarımızı sıkılaştıralım. Gün, birlik ve beraberlik günüdür".

Açış konuşmasından sonra yemek yendi, müzik çalışında eğlenildi. Daha sonra "8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nden ve kadın-erkek eşitliğinden ne anlıyoruz" konusu tartışıldı. Erkekli-kadınli tartışılan konu, büyük bir ilgiyle izlendi ve samimi bir hava içerisinde sona erdi.

KÜRDİSTAN'LI KADINLARININ ORTAK TOPLANTISI

Örgütümüz KOMJIN, kuruluşundan buyana Kürdistan'lı kadınlar arasında dayanışmayı yükseltmek ve birliği sağlamak bir dizi çalışmalar yürütüyor. Kürdistan'ın tüm parçalarında verilen mücadeleye değer biçiyor, verilen mücadelenin tüm Kürdistan'ı kapsamaması gerektiğine inanıyor ve çalışmalarını yalnız Kuzey Kürdistan'la sınırlı tutmuyor. Son olarak, 24 Nisan 1993 günü yaptığı toplantı ile bunu birkez daha gözler önüne serdi.

KOMJIN'ın çağrısı üzerine 24 Nisan 1993 tarihinde, Kürdistan'ın dört parçasından Kürt kadınları ve Kürt halkına yönelik çalışma yapan Alman kadınlar, Köln şehrinde biraraya geldiler. Toplantıda, ileriye yönelik çalışmalar ve birlik yönünde atılması gereken adımlar görüşüldü.

İlk adım olarak ülkemizin özgürleşmiş parçası olan Irak-Kürdistan'ına yönelik projelerin ve buna bağlı olarak maddi kaynakların araştırılması yönünde hemfikir olundu. Güney Kürdistan'lı kadınlara yönelik bir "diş atölyesi projesi" için çalışmalar yapılması kararlaştırıldı. Ayrıca ortak bir gecenin düzenlenerek, gelirin sözkonusu projeye aktarılması

için, girişimlerde bulunulması öngörüldü. Bunun dışında, ülkemizdeki gelişmeler yönünde birlikte tavır belirleme ve eylem düzenleme yönünde karar alındı.

Yine, bu çalışmanın devamı olarak Dortmund şehrinde, Ekim ayı içerisinde "Kürdistan'ın tüm parçalarındaki kadınların durumu ve mücadeledeki rolü" konulu bir panel düzenlenecek.

Toplantıda, Dortmund Radyosu Kürtçe Yayın Bölümü yöneticileri de yer aldılar. Radyo, toplantı sonunda hem Kürt kadın gruplarıyla, hem de Alman kadınlarıyla, yapılan toplantıya ve ortak çalışmalara yönelik görüşlerini almak üzere birer röportaj yaptı. Toplantı, Haziran ayında yeniden biraraya gelmek üzere, güzel bir başlangıcın sevinciyle son buldu.

Dileğimiz birlik çalışmalarının kalıcı sonuçlar vermesi, F. Almanya'daki Kürt kadınlarının mücadelesine yeni ivmeler kazandırmasıdır.

HAGEN:

Kürt Kadınının Günlük Yaşamı Konulu Dia Gösterisi

Rewşa

"8 Mart Dünya Kadınlar Günü" kapsamında yapılan etkinliklerden biri de, bu yıl Kürt ve Alman kadınların ortaklaşa düzenledikleri toplantılar oldu. Bunlardan biri de Hagen Yüksek Halk Okulu'nda (VHS) yapıldı.

Aralarında, partilerin kadın gruplarının da bulunduğu 19 kadın grubu ile, tek yabancı kadın grubu olan KOMJIN, 3-31 Mart tarihleri arasında, ortak toplantı ve gösterilerde bulundular. Bu programların yapılması için, 5 ay önceden hazırlıkları başlandı. KOMJIN da, başından beri bu hazırlıklara katıldı. Hazırlanan programda çeşitli konuların yanı sıra, bir gün de sadece, Kürt kadını tanıma toplantısı için ayrıldı.

17 Mart 1993 günü VHS'de yapılan

toplantının ana konusu "Kürt Kadınının Günlük Yaşamı" idi. Alman kadınlarına yönelik yapılan toplantıya 30'a yakın kadın katıldı. KOMJIN MYK'dan bir arkadaşın, Kürdistan'ın ve Kürt kadın hareketinin kısaca tarihçesiyle başladığı bilgilendirme toplantısı, dia gösterisiyle sürdü. Gösteriden sonra, seminer veren arkadaş, Alman kadınlarının sorularına cevap verdi.

Diğer kadın kuruluşları adına katılan kadınlar da, ilerde böylesi toplantıların farklı yerlerde de yapılması gerektiği ve bu konuda KOMJIN'dan yardım beklemediklerini, bu toplantı ile Kürt kadınına çok daha iyi tanıma fırsatını elde ettiklerini belirttiler. Toplantı Üç saat sürdü.

BERLİN:

GÜNLÜK YAŞAMINDA KÜRT KADINI

H. Çelik

1-12 Mart 1993 tarihleri arasında Berlin-KOMJIN birimi, Kürdistan'da kadınlar tarafından yapılan el sanatlarını ve güncel yaşamlarını konu alan bir sergi düzenledi.

Büyük bir beğeni ve ilgiyle izlenen bu sergi, üç ay gibi kısa bir sürede hazırlandı.

Serginin açılışını Berlin Charlottenburg semti, yabancı kadınlar temsilcisi ve Charlottenburg Belediye Baş-

Ayrıca bu yönden düzenlenen etkinliklerin halklar arasındaki önyargıların giderilmesinde ve dostluk köprülerinin oluşmasına katkıda bulunacağı vurguladılar.

Sergiye yerel basın da ilgi gösterdi ve Kürt kadınının günlük yaşamını konu alan haberlere yer verdi. Ayrıca yerel radyo yayınlamak üzere KOMJIN-Berlin üyeleriyle birer söyleşi yaptı.

Çok büyük özveri ve özenle hazırlanan bu sergide, mutfak eşyaları, el işleri, giyim, süs eşyaları, takılar ve günlük işlerde kullanılan araçların yanı sıra, Kürt kadınının ev dışındaki çalışma ve sosyal yaşantısını konu alan fotoğraflar da sergilendi. Sergiyi ziyaret edenler, Kürdistan'da misafirleri ağırlamakta kullanılan köy odasını görünce, kendilerini adeta Kürdistan'da hissettiler.

8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ

Bu yıl KOMCIWAN-Berlin'in de katkılarıyla, 7 Mart 1993 tarihinde "8 Mart Dünya Kadınlar Günü" kutlandı. 100'ü aşkın bir izleyici kitlesinin hazır bulunduğu bugünde, KOMJIN-Berlin adına bir arkadaş, günün önemini ve anlamını belirten bir konuşma yaptı. Ayrıca kutlamaya gönderilen mesajlar da okundu.

Daha sonra kültür programına ge-

zengin program kitlenin beğenisini kazandı. Sık sık coşan kitle, halaylar çekip, türkülere eşlik etti. Yemekli ve sohbetle dolu programın ikinci müzik grubu Berlin'de yetişen gençlerin oluşturduğu KOMA HÊVÎ idi. KOMA HÊVÎ'den sonra, program geç saatlere kadar devam etti ve samimi bir hava içerisinde sona erdi.

DORTMUND:

TÜM GÜNLERİN KADINLAR GÜNÜ OLMASINI DİLERİZ

YETER

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü KOMJIN Dortmund birimi olarak kutladık. Kutlamaya 50'yi aşkın bir kitle katıldı. Alman arkadaşların da katıldığı bu toplantıda temel konu, 8 Mart'ın oluşumu ve Kürt kadınları üzerindeki baskı idi. Ayrıca Alman bir arkadaşın getirdiği Rosa Luxemburg'un hayatını anlatan film ilgiyle izlendi.

Filmden sonra, bir arkadaş saz çaldı ve birbirinden güzel halk türkülleri söylendi. Çekilen halaylarla, bir gün de olsa, kadınlar felekten bir gün çaldılar.

Bu vesileyle tüm kadınların gününü kutlar, sadece 8 Mart'ın değil, tüm günlerin kadınların günü olmasını temenni ederiz.

BOCHUM:

Kürt Kadınlarının Durumuna Yönelik Toplantı

NALİN

RONAHÎ- Kürt-Alman Kadınlar İnisiyatifi'nin daveti üzerine, 20 Şubat 1993 tarihinde Alman ve Kürt kadınlarının hazır bulunduğu toplantıda, Türkiye Kürdistanı'nda ve Almanya'daki Kürt kadınlarının durumunu, KOMJIN'ın oluşumu ve hedeflerini konu alan bir seminer sunuldu. Daha sonra tartışma bölümüne geçildi. Toplantıya diğer parçalar-daki Kürt kadınları da katılmışlardı. Onlar da kendi parçalarından örnekler sundular. Üç saat süren toplantı samimi bir hava içinde sona erdi.

Berlin sergisinden bir görüntü

kanı Bayan Wissel yaptılar. Konuşmacılar, bu tür etkinliklerin önemine değinerek, bu serginin Berlin'in diğer semtlerinde de açılmasını istediler.

çildi. Newroz dolayısıyla yurtdışında bulunan KOMA DENGÊ AZADÎ kutlamamızla dayanışmada bulundu. KOMA DENGÊ AZADÎ'nin sunduğu

KADIN, ÇOCUK VE KÜRDİSTAN

Kardelen

Dünyanın her yerinde ezilen, hor görülün, ikinci sınıf muamelesi gören, saçları uzun, aklı kısa varlığın adı; kadın. Öyle sorunlar var ki; kadın olmak her yerde zor. Hele bu yer Kür-

kek çocuğu. Erkek çocuğunun doğumuyla evde şenlik havası yaşanırken, kız çocuğun doğumuyla erkek utancından bir kaç gün kahveye gitmez. Acaba erkek, ağır köy işinin altından kalkmak için mi erkek çocuğunu, kendine yardımcı istiyor? Eğer soruna bu yönden bakılırsa,

bayırda davarda, evde temizlikte, bahçede, tarlada, çocuklarının arasındadır.

Ve bu koşturmanın içinde çocuklar toprakla karışık büyürler. Daha doğrusu medeniyetin sağladığı imkanlardan uzak herşeye inat büyümeye çalışırlar. Tıpkı bir kır çiçeği gibi. Ve de sevgiye hasret. Sevgiye ne kadar yakınsa, bir o kadar da uzak.

Bir de medeniyetin merkezi Avrupa'da çocukların yaşam şartlarına, Alman, İngiliz, İtalyan çocuklarına bakıyorum. Çocukların ruhi ve fiziki olarak yetişmeleri için herbirisine ayrı odalar döşenirken, bizimkiler bir odada koyun misali on kişi birarada

distan gibi örf ve adetlerin yaşam biçimini sıkı şekilde sarıp sarmaladığı bir yere, çok çok daha zor. Bu örf ve adetlerin hep toplum tarafından konulduğu söylenir. Öyle mi acaba? Çünkü toplum kadın ve erkekten oluşur. Ama nedense bizim örf ve adetlerimiz hep tek taraflı çalışıyor. Böyle demekle örf ve adetlerimize karşı olduğum anlamı çıkartılmamalıdır. Fakat öyle örf ve adetlerimiz var ki, tarihin çöplüğüne atmanın zamanı çoktan geldi.

Kürdistan'da kadınlara sadece çocuk makinası olarak bakılıyor. Peki bunca çocuğa kim, nasıl ve hangi koşullar altında bakacak diye düşünen yok. Tek düşünülen şey, soyun devamını sağlamak, yani daha fazla er-

kadın da köyde erkek işi denilen ağır işlerde çalışıyor.

Kadının erkeğin kölesi olduğu o kadar yaygın bir düşüncedir ki, bütün yaşamı boyunca köyünden çıkmayan kadın da kendisinin kocasının kölesi olduğunu savunur. Özgürlüğü için çalışan kadın hareketine ateş püskürürken, kendisini ezen erkek hareketinin ise en ateşli savunucusu kesilir. Kısacası, adsız kahramandır kadın Kürdistan'da. Kadının vücut olarak daha nazik yapıya sahip olduğu için, ikinci sınıf vatandaş olduğunu söyleyenler, Kürdistan'a bir göz atmalıdırlar. Erkek bile bir işten sonra kahvede günün yorgunluğunu çıkarırken, kadın gün doğuşundan gün batımına kadar dağda odunda,

yaşatılıyorlar. Mikrop kapar korkusuyla tozdan sakınan çocukların yanında, bizimkiler mikropların içinde, onlarla iç içe yaşıyorlar. Kürdistan'da acı doğa kanunu geçerlidir, doktordan ötesi sadece güçlü olan yaşar. Bu nedenle ki, her yıl onlarca çocuğumuzu daha gülmesini öğrenmeden toprağa veriyoruz. Kürdistan'da hangi kadına sorarsanız en azından sekiz çocuğu vardır. Ve en az yarısı kadar çocuğu da ölmüştür. Ve her doğan çocuk, kadını gerek ruhi gerekse de fiziki açıdan biraz daha yıpratır. Belki kadın da bunun farkındadır, ama kısır döngüdür bu...

Kadının adı yoktur, Kürdistan'da. Ona düşünmek öğretilmemiştir. Dü-

şündüğü zaman ise düşüncesini daha işe dönüştürmeden engellenmiştir. Kadın sadece dünya tiyatrosunun Kürdistan perdesindeki rolünü oynuyordur. Bir figürandır kadın bu perdede. Sadece kendisine erkek tarafından; kocası, kardeşi, daha sonra oğlu tarafından öğretilen rolünü oynuyordur. Yüzyıllardan beri oynanan bu rolle öyle bir özdeşleşmiştir ki kendisini kocasının kölesi, erkek kardeşinin, oğlunun hizmetçisi sayan kadınlarımız da hiç az değildir. Bu düşünceye göre hareket eden kadın, kendi kız çocuğunu da bu düzen çerçevesine zorla uydurmaya çalışır. Kimi bu çerçeveye uyum gösterirken, kimi de kişilik çatışmasının içine girer. Peki mutlu mudur kadın?

Belki sorarsanız, çoğu kadın mutlu olduğunu söyler. Çünkü yaşam şeklini değiştiremeyeceğini sanır. O da annesi, büyük annesi gibi evlenip bu kısır döngüye katılmak zorundadır. Sahne, yani toplum dışında kalmanın korkusu ile o da sahneye girip figüranlık görevini üstlenir. Kürdistan'daki ahlak yaptırımları o kadar serttir ki, kadın bu yazılmamış kuraların dışına çıkmayı bile düşünmez. Onun için mutluluk, kocasına hizmet etmek, onunla beraber, her ne kadar yetmese de bir lokma ekmek için çalışmak ve yine çalışmaktır.

Peki ya sevgi... Kürdistan'ın vahşi yaşam şartlarından bir başka etkilenen, bir türlü büyümeyen bir filizdir sevgi. Baba, Kürdistan'ın sert dağları gibi soğuktur çocuklarına karşı. Hele bu çocuk bir de kız çocuğu olursa. Çocuğuna gülmekle çocuklarının üzerindeki sert baskısını kaybedeceğini sanır. Ama bunun yanında ise, çocuklarını içinden sevdiğini söylemeyi de ihmal etmez. İşte Kürdistan'a özgü baba sevgisi. Kızlar babalarıyla aynı sofrada oturtulmazlar. Bunun adı da saygıdır. Halbuki saygı bu kadar gaddar mıdır ki, baba ile çocukları, baba ile kız arasındaki en kutsal sevginin arasına girsin. Sevgi nasıl yürekteyse, aynı şekilde beyindedir de. Bunları oldukları yerden açmak, insanlarla, çocuklara vermek, öğretmek gerekir ki, işte o zaman hakettikleri yeri bulsunlar, insanların mutluluğuna hizmet etsinler.

Bunların hepsi yanlış öğretilmiştir kadınlarımıza, genç kızlarımıza. Buna rağmen, erkeklerin yarattığı yalancı kimliklerinden sıkılıp, gerçek kimliklerini isteyen kadınlarımız, kızlarımız var. Her ne kadar sarp kayalara sahip olsa da, kadın hareketi dalga dalga Kürdistan'a doğru da ilerliyor. Sadece anne olarak değil, erkeklerle beraber yönetici olmak istiyor, yoksa amacı yönetici olup erkekleri sahneye figüran olarak itmek değildir. Erkeklerin arkasında değil, bilakis yanında kendi ülkesinin kurtuluşu için politik arenada savaşmak istiyor.

Bu bugünden, yarına olacak bir şey değildir. Kürt kadınının önünde katmerli engeller durmaktadır. İlk olarak kadınlarımıza kadın hareketine sıcak bakmaları öğretilmelidir. Nanelerimizin, annelerimizin dediği gibi: "kadının yeri evidir" ya da "politika erkek işidir" tabuları yıkılmalıdır. Ancak bu tabular yıkıldıktan sonra kadın, hem Kürt, hem de kadın ola-

rak daha da güçlü olacak, kendi hakları için savaşacaktır. Ondan sonra erkeklere Kürt kadın hareketinin feminizm olmadığı, bilakis eşitlik ilkesi için çabaladığı anlatılmalıdır. Ama problemler bu kadarla da bitmiyor. Kürtlere yapılan baskıdan kadın da katmerli olarak nasibini alıyor. Kürt kadınının ek olarak, kendi halkını ezen bu dış güçlere karşı da savaşması gerekiyor.

Yurdumuz dört parçaya ayrılmış kırk bir ayna gibidir. Ama bu parçaların birleştirilmesinde kadın, birleştirici olarak kendisine düşen görevi yerine getirecektir. Bir görüş var ki, kadına karşı silah olarak kullanılmak isteniyor; önce ulusal kimlik, sonra kadınların özgürlüğü. Tabii ki ulusal kimlik, Kürt kadınının varlık göstermesi açısından önemlidir ve ilk sırada gelir. Ama kadın sorunu var, her zaman var ve ulusal kimlik kazanmadıktan sonra da var olacaktır. Bu nedenle yarına, bugünden sıkı sarılmak gerekir.

PANEL:

Kadın Politikası Adı Altında Ne Anlıyoruz?

Mart ayı, gerek olumlu ve gerekse olumsuz gelişmeleriyle olsun, Kürt halkı açısından ayrı bir öneme sahiptir. Ulusal bayramımız "Newroz'un dışında, "Dünya Kadınlar Günü" gibi başkaldırı simgesi olan özel günlere sahne olmasının yanında, "Halepçe Katliamı" ve Körfez Savaşının beraberinde getirdiği olumsuz sonuçların da yaşandığı bir aydır Mart ayı. Bu nedenle de, her Mart ayı gelişinde, Kürt örgütlerinde her zamankinden daha farklı hareketlilikler göze çarpar. "Dünya Kadınlar Günü" nedeniyle de, kadın hareketlerinde ayrı bir canlılık görülür. Özellikle de Kürt kadın hareketlerinde...

Etkinlikleriyle, kamuoyunda kendisini kabul ettiren örgütümüz KOMJIN, çalışmalarında diğer tüm demokratik kadın kuruluşlarıyla da işbirliği içinde bulunmaya özen gösteren bir örgüt. Bundan hareketle bu yıl, Köln'deki diğer Türkiyeli kadın gruplarına ortak bir eylem yapılması önerisinde bulundu. Bunun üzerine böylesi bir panelde gidilmesi kararlaştırıldı. Kürt-Türk halkları arasında düşmanlık tohumlarının ekilmeye çalışıldığı bir dönemde, Kürt-Türk kadınları olarak birlikte bir eylemde bulunmanın, bu tohumların ürün vermesine engel olacağına olan inançla, böylesi bir panelde yer aldık.

6 Mart 1993 günü Köln kentinde İslamcı kesimden M.Surat, Sosyal Demokratlar adına psikolog L. Akgün, Sosyalist Feministler adına Z. Genç, Yurtsever Kürt Kadınlar Birliği adına K. Avşar, Kürdistan'lı Kadınlar Birliği - KOMJIN adına da Nujenin katıldığı panelin konusu "Kadın Politikası" idi.

Aziz Nesin'den alıntı ile konuşmasına başlayan L. Akgün, kadınların genel durumunu değerlendirirken, kadının dünyanın her yerinde ikinci sınıf muamelesi gördüğünü, bir seks aracı olarak kullanıldığını ve namus anlayışının "kadın" ile özdeşleştirildiğini dile getirdi. Kadının ülkelere göre bazı durumlarda farklılık gösterdiğini de belirten Akgün, Doğu ve Güneydoğu'daki kadınların geleneklerinden dolayı daha da zildiklerini, kendilerine doğuran makina gözüyle bakıldığını da sözlerine ekledi. Dünyanın bir çok yerinde "kadınları koru-

ma derneklerinin oluştuğuna bakılırsa, kadınların korunmaya gereksinimleri olduğu imajı veriliyor. Tıpkı hayvanları koruma dernekleri gibi... Bu da, dünya genelinde kadınlara nasıl bakıldığının bir kanıtıdır." diyen Akgün, kadının kurtuluşu için ekonomik bağımsızlığın ön koşul olduğunu ileri sürdü ve kadınların bu yönde kendilerini yetiştirmeleri gerektiğini söyledi.

İslamın kadına bakış açısını dile getiren M. Surat ise, İslamın gelmesiyle kadınların çok hak elde ettiğini, Müslümanlıktan önce kız çocuklarının öldürüldüğünü, Kuran'ın gelmesiyle bunun kaldırıldığını, İslamda kadın-erkek eşitliğinin olduğunu iddia etti.

Sosyalist Feministler adına konuşan Z. Genç de, dünyanın her yerinde, sosyalist düzen de dahil tüm toplumlar da, kadına "cinsel meta" gözüyle bakıldığını, kadının kendi hakkını herkesten önce kendisinin almaya çalışması gerektiğini, zaman geçirmeden bugünden, tüm kadınların kocalarına bulgık yıkamanın kendilerinin de görevleri olduğunu hatırlatmalarını ve artık radikalleşmeleri gerektiğini dile getirdi. Kendisinin bir sosyalist olduğunu ve sosyalizme umutla baktığını, ancak sosyalizmin gelmesini beklemeden kadınların özgürlükleri için çaba harcamalarının zorunlu olduğunu belirten Genç, tüm kadınların ulus ayrımı yapmadan birlikte örgütlenmeleri gerektiğini; askerinin tecavüzü ile, ailede kocanın tecavüzü arasında fark görmediğini söyledi.

KOMJIN adına konuşan Nujen, atarçkil değer yarı ve kurumlarının oluşturduğu sistemin kadınları ikinci cins konumuna düşürdüğünü, böylece kadının cinsiyetinden dolayı uğradığı ayrımcılığının evrensel bir boyut taşıdığını, ancak kadına uygulanan cins ayrımcılığının ve kadın sorununun, kadının içinde bulunduğu ulusun ve sınıfın koşullarından ayrı düşünülmemeyeceğini dile getirdi. KOMJIN'ın, sömürülen ve ulusal kurtuluş mücadelesi veren bir ulusun kadın örgütü olması nedeniyle, diğer dünya uluslarının kadınlarından çok daha fazla yükümlülüklerle karşı karşıya olduğunu belirten Nujen, Kürt kadınlarının üçlü bir sömürü yaşadığını, bu nedenle mücadele alan-

larının da bu üçlü sömürü temelinde yapıldığını, yani "ulusalkimlik", "emek sömürüsü" ve "cinsayrımcılığı"na yönelik üçlü bir çalışmayı hedeflediklerini belirtti ve ulusal kimliklerinin inkar politikasıyla karşı karşıya bulunması nedeniyle, kendileri için ulusal kimlik mücadelesinin daha öncelikli olduğunu dile getirdi. KOMJIN'ın örgütlenme biçimini dile getirirken de, ulusal demokratik kadın örgütlenmesini temel aldıklarını ve bağımsız, demokratik, katılımcı bir kadın hareketini geliştirmeyi amaçladıklarını belirtirken, amaç ve taleplerini açıklayarak konuşmasına son verdi.

Yurtsever Kürt Kadınlar Birliği adına konuşan K. Avşar da, kendisinin Kuzey Kürdistanlı kadınlar adına geldiğini belirttiikten sonra, Kürdistan'ın bugün içinde bulunduğu genel durumu, baskıları ve verilen mücadeleyi anlattı. Kürt kadınlarının artık uyanıldığını, mücadelede yerlerini aldıklarını, savaştıklarını ve kurtuluşlarının Kürdistan'ın kurtuluşuna bağlı olduğunu dile getirdi. Kürdistan'ın toplumsal yapısına da değinerek, kadınların bundan olumsuz etkilendiklerini anlattı.

Bir kadın politikasını sunmaktan çok, genel mücadeleyi ve yöntemlerini dile getiren Avşar'a daha sonra yoğun sorular soruldu. Çok sayıda dinleyici, iddia ettiği gibi kendisinin Kuzey Kürdistan'lı kadınlar adına geldiğini kabul etmediklerini, hangi kadın örgütü adına geldiğini ve bu örgütün kadın politikasının ne olduğunu belirtmesini istemleri üzerine, K. Avşar, kendisinin ERNK'nın kadın kolundan olduğunu ve ERNK saflarında mücadele ettiklerini belirtti. Buna karşın dinleyicilerden gelen, "Kadın olarak neler yapıyorsunuz?", "ERNK içinde kadın politikanız ne?" ve benzeri sorulara yeterli yanıt veremedi.

80'e yakın kadının katıldığı ve oldukça tartışmalı geçen panel yaklaşık 4,5 saat sürdü. Panelin sonunda, Kürt - Türk farklı görüşlerden kadınların bir araya gelerek yaptıkları bu tür toplantıların çok yararlı olduğu ve sık sık yapılması gerektiğine ilişkin görüşler dile getirildi □